

EL MIRALL

Núm. 129

500 PTA / 3,01 EUR

Dossier

El recobriment de les relacions entre les Balears i Malta

Opinió

Les Illes Balears, una cultura en crisi?, per Francesc Antich

Semblança

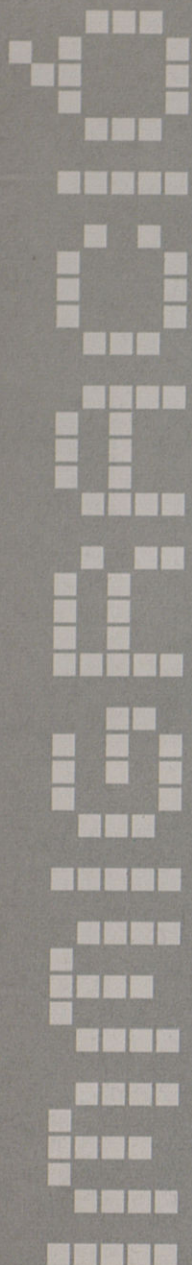
Pons Quintana: l'empenta d'un empresari autodidacte

Reportatge

El caliu del cinema balear

Seccions: itineraris • cinefàgia • la botiga

Balears 2015: Any de la immigració Calendari d'accions del 2002

GENER

Exposició: "Llengües, universos en perill. Diversitat lingüística, cultural i biològica"
Menorca
Ciutadella. Centre Social "SA NOSTRA"
Des del 13 de desembre fins el 25 de gener
Maó. Claustre del Carme
Del 31 de gener al 21 de febrer

Projectes solidaris: "Marginació i immigració"
Convocatòria 2002

FEBRER

Cinema i immigració
Mallorca i Pitiüses

MARÇ

Exposició: "Llengües, universos en perill. Diversitat lingüística, cultural i biològica"
Mallorca. Centre de Cultura "SA NOSTRA"
Del 4 al 28 de març

Conferències: "Llengües, universos en perill. Diversitat lingüística, cultural i biològica"
Mallorca. Centre de Cultura "SA NOSTRA"
Dia 5 de març: "Llengües, prejudicis i interculturalitat"
Dia 19 de març: "Diversitat lingüística i medi ambient"

Concert: Música sefardí. Rosa Zaragoza
Mallorca. Centre de Cultura "SA NOSTRA"
Dia 8 de març

ABRIL

Seminari: "Educar per a la integració i la igualtat d'oportunitats"
Mallorca. Can Tàpera
Del 8 al 30 d'abril

MAIG

Exposició: "Llengües, universos en perill. Diversitat lingüística, cultural i biològica"
Eivissa. Sala de Cultura "SA NOSTRA"
Del 7 de maig al 31 de juny

Conferències: "Immigració i racisme"
Mallorca

SETEMBRE

II Congrés Internacional. Balears 2015. Immigració
Mallorca. Edifici de serveis centrals de "SA NOSTRA"
Polígon Son Fuster
Dies 26 i 27 de setembre

Exposició: Parc Humà. Una exposició de criatures globals
Mallorca. Centre de Cultura "SA NOSTRA"
Del 26 de setembre al 30 de novembre

OCTUBRE

Cinema i immigració
Mallorca i Pitiüses

Exposició: "Llengües, universos en perill. Diversitat lingüística, cultural i biològica"
Sa Pobla. Can Planes. Espais d'art i cultura
Del 5 d'octubre al 17 de novembre

NOVEMBRE

Música sense fronteres
Mallorca. Centre de Cultura "SA NOSTRA"
Dies 8, 15, 22 i 29 de novembre

DESEMBRE

II Jornades Tècniques. Balears 2015. Immigració
Mallorca. Edifici de serveis centrals de "SA NOSTRA"
Polígon Son Fuster
Dies 3, 4 i 5 de desembre

Exposició: "El nou gueto americà" Camilo José Vergara
Mallorca. Centre de Cultura "SA NOSTRA"
Del 12 de desembre de 2002 al 30 de gener de 2003

**"SA
NOS
TRA"**

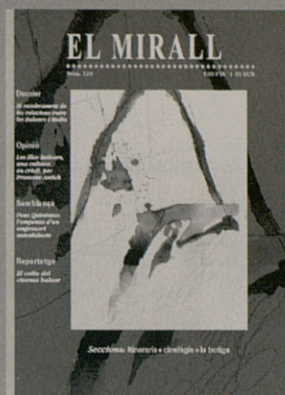
CAIXA DE BALEARS

Balears 2015

www.balears2015.com

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Gener/Febrer de 2002 · Núm. 129

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

President: Ferran Gomila
Editor: Antoni Mir

Producció, administració i
publicitat:

C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
Tel.: 971 72 59 37

Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmaes)
08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ de Moratín, 15
46001 València

Web i adreça de l'OCB
a Internet

<http://www.ocbweb.com>

Correu electrònic:
ocb@ocbweb.com

Director:
Jaume Lladó

Redactora en cap:
Joana Mas

Secretari de redacció:
Tomeu Martí

Consell de redacció/
col·laboradors

Gaspar Valero
Antoni Oliver
Biel Mesquida
Pere Rosselló Bover
Antoni Mir
Antoni Llompart
Joana Mas
Pep Minuesa

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió dels autors.

Coberta:
Ellis Jacobson

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició:
Ecogràfic

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 47 57 54

EDITORIAL

L'ECOTAXA / EL MODEL MALTÈS

4

DOSSIER

EL RECOPRAMENT DE LES RELACIONS ENTRE LES BALEARS I MALTA

5

OPINIÓ

FRANCESC ANTICH. LES ILLES BALEARS, UNA CULTURA EN CRISI?

21

SEMBLANÇA

JOSEP PONS FRAGA. PONS QUINTANA: LA INICIATIVA I L'EMPENTA
D'UN EMPRESARI AUTODIDACTE

26

NOTES LITERÀRIES

PERE ROSSELLÓ BOVER. «BRUIXAT PER LA LLENGUA»

28

REPORTATGE

JAVIER MATESANZ. EL CALIU DEL CINEMA BALEAR

30

ENTREVISTA

ANTONI OLIVER. AINA SALOM: «ESPERAM QUE AMB LA GESTIÓ DE L'IBSALUT
DISMINUEIXIN LES LLISTES D'ESPERA»

32

SOCIETAT

ANTONI OLIVER. MARGALIDA ORFILA: «LES BALEARS TENEN UNA RIQUESA
ARQUEOLÒGICA QUE POT ATREURE EL TURISME CULTURAL»

40

TENDÈNCIES

ITINERARIS: GASPAR VALERO

CINEFÀGIA: MATÍAS VALLÉS

LLIBRES: BIEL MESQUIDA

LA BOTIGA: EL MIRALL

44

Lletra de Convit 2001

■ D: c - v - b.

Any mossèn Alcover

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5105424181

l'ecotaxa

Amb la decisió del Tribunal Constitucional d'aixecar la suspensió de l'aplicació de l'ecotaxa, el Govern es troba davant la responsabilitat de ser conseqüent amb una iniciativa que marcarà aquesta primera legislatura.

El Govern es troba legitimat, en exercici de les seves funcions i fins que hi hagi sentència declarant-ne la constitucionalitat, per envestir el cobrament de l'impost d'allotjaments turístics, i compta amb un indiscutible suport popular. El sector hotelier ha optat per l'oposició frontal com a única estratègia, i l'oposició del Partit Popular és la normal dins el joc polític. Queda el dubte de si aquest dinamisme social —que fins i tot pretén no fer efectiu l'impost a la caixa autonòmica— d'un sector econòmic tan important i emprenedor es produiria davant un nou impost aplicat per l'Administració central, percebut com a poder de bon de veres. Potser, en el fons, hi ha un menyspreu cap a un poder percebut com a menor, l'autonòmic. L'ecotaxa representa molt menys que la teòrica taxa aeroportuària i marítima de seguretat, o de la gasolina, i tota una pluja de nous tributs estatals, davant els quals les queixes han estat mínimes o inexistents.

La introducció d'un nou impost sempre té unes conseqüències sobre la societat a la qual s'aplica, però també sembla assenyat pensar que, en aquest cas, no tenen per què ser negatives. És cert que en una primera fase serà difícil repercutir l'import de l'ecotaxa sobre una gran part dels clients en la mesura que ja s'han tancat les negociacions sobre els paquets turístics per a la propera temporada amb els majoristes de viatges; però en un horitzó proper, serà el turista, el visitant, que l'haurà d'abonar, i l'hotelier en serà un simple recaptador.

La quantitat mitjana d'un euro per persona i dia, més o manco el que costa una cervesa, és una quantitat moderada, i si qualcú deixava de venir per una quantitat tan petita, difícilment podrien realitzar una despesa mínima.

La recaptació d'uns seixanta milions d'euros, segons previsions del Govern, seria una partida no genys menyspreable dins els migrats pressuposts de la nostra comunitat autònoma. La conservació i millora del medi ambient, l'esponjament de zones turístiques degradades, les inversions en conservació i rehabilitació del patrimoni artístic i cultural, poden ajudar a millorar la imatge de les nostres illes i fer-les, així, més atractives per un tipus de turista cada cop més preocupat pels temes culturals i mediambientals.

L'ecotaxa és un impost raonable i moderat, i farà que el turista compensi mínimament l'impacte sobre els recursos naturals de les Balears. El món hotelier, que tant ha rebut d'aquesta terra, hauria de pensar, no només que la ciutadania no valora tot allò que han fet —i han fet molt, en el camp de l'economia— sinó quina responsabilitat tenen en la formació d'aquesta opinió. Quines són les iniciatives de mecenatge o de solidaritat que han duit a terme, quins gestos han tengut cap a una societat que a més a més de la producció de riquesa voldria veure passes amb sentit de país.

El model maltès

La relació històrica entre Malta i les Illes Balears es va interrompre radicalment des de Napoleó. Ara, però, hi ha una represa en marxa, sobretot des que el Govern de les Illes Balears va ser elegit, per part de la Comissió Europea i com a representant de l'Estat espanyol, per col·laborar amb la República de Malta en el seu procés d'integració a la Unió Europea, especialment pel que fa a la gestió dels fons comunitaris. Aquest fet ha permès una relació que possibilita un millor coneixement mutu que hauria de servir per estrènyer llaços i ajudar a crear grup de pressió dels territoris insulars mediterranis a Brusel·les, a més amés de reforçar els intercanvis comercials i culturals de banda a banda del Mediterrani. En aquestes primeres passes de relació, cal remarcar l'ambaixada cultural promoguda per l'OCB a desembre de l'any passat. És bo conèixer els avantatges, com també els problemes, de l'exercici d'una sobirania plena d'un arxipèlag més petit que Menorca i amb la meitat de la població de les nostres illes, independent des de 1964. Gràcies al fet d'esser un Estat, per exemple, el maltès serà una llengua de ple dret a la Unió Europea, amb menys de mig milió de parlants, un estatus que encara no té assegurat la llengua catalana, amb setze vegades més parlants, a causa de l'oposició del Govern espanyol.

El recobrament de les relacions entre Malta i les Illes Balears

Dossier

Amb el suport:

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**

Vicepresidència

Conselleria d'Economia, Comerç i Indústria

Les Balears, regió que dona suport al procés d'integració de Malta a la UE

ANTONI MONSERRAT

L'arxipèlag balear i el maltès gaudeixen de les característiques pròpies de totes les illes de la Mediterrània, però a més comparteixen uns lligams especials derivats d'una història comuna que tenen el seu reflex en aspectes tan importants com són l'arquitectura o en un símbol tan rellevant com és la creu de Malta.

Malta ha estat envaïda per molts de pobles, els quals hi han deixat la seva empremta al llarg dels anys. Una de les influències més notables fou la produïda pels cavallers hospitalaris de Sant Joan o cavallers de l'orde de Malta, els quals hi varen arribar el 1530 quan varen ser obligats per Sulayman II a abandonar l'illa de Rhodes. A Malta, varen resistir els atacs dels turcs; construïren la ciutat fortificada de La Valetta, la qual va substituir Mdina com a capital de l'arxipèlag el 1568, així com la catedral de Sant Joan, acabada el 1578. Hom va donar a aquesta ciutat el nom de La Valetta com a homenatge a Jean Parisot de La Valette, gran senyor de l'orde, protagonista de la derrota dels turcs després del famós assetjament que varen sofrir els maltesos. Un fet anecdòtic respecte de la relació amb les illes és que el general Dragut, que havia dirigit les tropes turques que desembarcaren a l'illa de Mallorca, va morir durant aquest assetjament.

La famosa creu de Malta, tan freqüent en les festes de San Joan de Menorca, té un especial significat, ja que cadascuna de les puntes representa les vuit beatituds a les quals varen jurar vots perpetus. A aquests cavallers, els varen permetre viure als prestigiosos monestirs coneguts com a albergs. A La Valetta trobam vuit albergs: Provença, Auvergne, França, Itàlia, Aragó (que inclou València, Navarra, Catalunya i les Illes Balears), Alemanya, Castella i Lleó i Portugal i Bavària i Anglaterra (que inclou Escòcia i Irlanda). Però a Malta podem trobar rastres de la influència d'Aragó pertot arreu a

causa que va ser governada pel regne d'Aragó molt abans de l'arribada del cavallers. Tal vegada el primer regnat sobirà a Malta va ser el de Frederic III d'Aragó, el 1372. Alfons V també va visitar l'illa el 1432. Un dels edificis més emblemàtics és l'alberg d'Aragó, actual oficina del ministre d'Economia, al costat de l'església del Pilar, i on es troba la taula en què es va signar la independència d'Anglaterra.

Tot això du clarament al fet que també trobam rastres de la influència balear, per exemple, els noms de carrers dedicats a prestigiosos personatges, com ara Cotoner, el qual dona nom a tota una zona anomenada Cotonera en honor del gran senyor Nicolau Cotoner, que va iniciar la fortificació de la zona el 1670. Les murades de la Cotonera protegeixen les tres ciutats de Vittoriosa, Senglea i Copiscua.

Aquests fets, juntament amb altres de caràcter polític, han fet que els dos arxipèlags, el balear i el maltès, s'hagin agermanat mitjançant un projecte europeu promogut per la Comissió Europea. Aquest projecte, conegut com a Twinning, es basa en el fet que un estat membre de la Unió Europea s'agermana amb un país candidat per ajudar-lo en determinats aspectes per tal que es prepari amb vista a l'entrada en la Unió. El procediment consisteix que el país candidat, basant-se en l'Informe de Cohesió realitzat per la Comissió Europea, en el qual es posen en relleu les febleses de les diferents regions, tria quins aspectes poden reforçar si col·laboren amb estats membres, i en realitzen una fitxa tècnica. Aquesta fitxa és enviada a tots els estats,

els quals, si hi estan interessats, presenten la seva candidatura per participar en el programa d'agermanament. En aquest cas, Malta va demanar aquesta col·laboració per gestionar els fons europeus, i a aquesta convocatòria es varen presentar, a finals del mes de juny de 2001, la Direcció General d'Economia, de la Conselleria d'Economia, Comerç i Indústria del Govern de les Illes Balears, que representa l'Estat espanyol, i Dinamarca. El mes de juliol de 2001, la Comissió Europea i les autoritats malteses varen comunicar al Ministeri d'Assumptes Exteriors espanyol que les Illes Balears havien guanyat la candidatura per dur a terme el projecte a Malta. Per això, durant el període d'un any, un tècnic designat per la Direcció General d'Economia romandrà a Malta, com a conseller preadhesió (nom que es dona a la persona que es destina al país candidat com a responsable del projecte), per guiar Malta en el seu camí cap a la integració en la Unió Europea en matèria de gestió de fons estructurals. En termes econòmics aquest projecte representa quasi mig milió d'euros finançats íntegrament per la Comissió Europea.

El director general d'Economia és el líder del projecte, és a dir, és la persona encarregada de la bona gestió del projecte i que es compleixen els termes establerts en el conveni d'agermanament que signaran, el mes de febrer d'enguany, per una banda, el secretari d'Estat per a Cooperació Internacional i Amèrica Llatina del Ministeri d'Assumptes Exteriors, Ángel Cortés Martín, en nom de l'Estat espanyol; el vicepresident i conseller d'Economia, Comerç i Indústria del Govern de les Illes Balears, Pere Sampol, i el director general d'Economia, Antoni Monserrat. Per l'altra banda, hi haurà les autoritats malteses corresponents. D'aquesta manera es marcarà l'inici d'aquest important projecte.

Per a les Illes Balears, aquest projecte és d'una gran transcendèn-

cia, ja que hem de tenir en compte que Malta serà el primer estat-illa que entri en la Unió, fet que suposarà una passa molt important davant de les diferents institucions europees a l'hora de reivindicar la problemàtica de la insularitat –que fins ara no ha estat gaire tinguda en compte ni en l'àmbit europeu ni en el nacional– a causa de la qual les regions insulars sofreixen unes desigualtats i problemàtiques específiques que tal vegada ara comencin a ser escoltades. Per això, aquest projecte és estratègic per a les regions insulars europees, però especialment per a les Illes Balears, ja que a causa de la seva activitat turística és considerada una regió rica i no és ni objectiu 1 ni ultraperifèrica, per la qual cosa queda també fora d'altres importants fons comunitaris de finançament, a pesar que els seus ciutadans tenen problemes de

transport aeri i marítim, així com intern, per l'estat dolent de les seves carreteres; problemes de residus; manca d'aigua; problemes de subministrament elèctric; degradació mediambiental, etc., tots típics d'una regió insular consolidada

L'entrada de Malta a la UE és estratègica per a les regions insulars

com a destinació turística madura que ha rebut uns dotze milions de visitants durant l'any passat. En aquest aspecte, les Illes Balears també seran una regió de referència per a Malta, arxipèlag turístic, amb una població d'uns 390.000 habitants i que l'any passat va rebre aproximadament un milió i mig de visitants.

El fet insular suposa en aquest cas un lligam més amb Malta, ja que ambdós gaudeixen dels mateixos avantatges i pateixen els mateixos

Vittoriosa, vista des de La Valletta.

Porta Cotonera.

desavantatges. Els dos arxipèlags de la Mediterrània gaudeixen d'una temperatura idealment moderada que atreu els turistes durant pràcticament totes les èpoques de l'any, això fa que, a primera vista, siguin dos països rics. Però aquesta dependència del turisme és un

nyola sense capacitat per gestionar un tema tan senzill com és l'ecotaxa.

Per dur a terme aquest projecte, la Direcció General d'Economia comptarà amb les col·laboracions de persones expertes de diferents regions espanyoles, i alguna d'eu-

ropea, com també destacats experts de la Comissió Europea, ja que la voluntat del Govern de les Illes Balears i, en concret,

del director general d'Economia, Antoni Monserrat, és que, atès que es tracta d'un projecte en el qual les Illes Balears representen l'Estat espanyol, cal aprofitar les persones expertes amb què compta Espanya i que han ajudat que, fins avui dia, hagi estat un dels quatre estats que reben fons de cohesió. Aquestes persones expertes aniran a Malta per a períodes d'entre dos i cinc dies per assessorar els diferents ministeris maltesos en la gestió dels fons estructurals, faran cur-

sets tant teòrics com a pràctics i treballaran directament amb els que seran els responsables de la gestió dels fons estructurals en cadascun dels ministeris maltesos. A més d'aquests cursets, també es realitzaran visites d'estudi de tècnics maltesos acompanyats pel conseller preadhesió, d'una duració aproximada d'una setmana, a les Illes Balears, en alguna regió espanyola, així com també en alguna altra regió europea d'especial interès per a Malta pel que fa a la gestió dels diferents fons europeus, per tal que els tècnics maltesos tinguin una visió i una experiència pràctica del que és el dia a dia en la gestió d'aquests fons.

Per part de les autoritats malteses, aquest projecte estarà gestionat directament pels membres de l'oficina del primer ministre, els quals hi han estat realment implicats des del començament de la redacció d'aquest projecte, han donat tot tipus de facilitats i han col·laborat d'una manera activa per tal de començar al més prest possible el projecte d'agermanament, que serà el primer tant per a ells com per a les Illes Balears. Per aquest motiu, els dos països posen tots els seus esforços per aconseguir l'èxit del projecte.

Paral·lelament a aquest projecte, hi ha una relació interessant en el marc cultural, promoguda per l'Obra Cultural Balear, que es va materialitzar en la visita realitzada el passat pont de la Constitució, durant el qual una ambaixada cultural es desplaçà a Malta i va ser rebuda, entre d'altres, pel president i el ministre de Cultura.

En definitiva, això ens presenta l'inici d'un escenari de col·laboració-relació molt ampli entre dos arxipèlags que després de dos segles d'aïllament tornen a creuar-se en el mateix camí. Evidentment, ha de ser una col·laboració fructífera dins un marc de futur com és la Unió Europea.

***Antoni Monserrat és director general d'Economia del Govern balear.**

Les Balears són una regió de referència turística per a Malta

perill per a qualsevol economia, ja que és un sector dèbil que depèn de les fluctuacions dels mercats i de l'economia mundial, encara que en aquest aspecte també es poden observar diferències degudes principalment, per una banda, a la grandària dels dos arxipèlags i, per altra banda, al fet que Malta és un estat, amb capacitat de decisió sobre les qüestions que afecten directament la seva economia i la societat en general, mentre que les Illes Balears són una regió espa-

Aspectes socioeconòmics de l'arxipèlag de Malta

ANTONI MONSERRAT

Aquest arxipèlag es troba a una distància de només 93 km del sud de Sicília i a 290 km del nord d'Àfrica. L'illa principal és Malta, que té una extensió de 27,3 km de llargada per 14,5 d'amplada, amb una superfície de 316 km², en aquesta illa es troba la capital, La Valetta, ciutat fortificada com cap altra i construïda pels cavallers de l'orde de Malta amb una gran riquesa arquitectònica i cultural.

La segona illa és Gozzo, amb una extensió de 14,5 km per 7,2 km d'amplada. La població aproximada és de 390.000 habitants (dades de 2000). És a dir, ens trobam amb una illa equivalent a la meitat de l'illa de Menorca amb el 50% de la població de les Illes Balears, la qual cosa implica una impressionant densitat de població de 1.205 habitants per km² davant dels 170 de les Illes Balears i els 117 de la Unió Europea. Una altra coincidència és el nombre de municipis, ja que en ambdós arxipèlags n'hi ha 67, encara que, a causa de l'organització política de Malta (i per la seva grandària), no es poden comparar les competències que tenen els uns i els altres municipis, perquè els de Malta són com a parròquies més que no municipis tal com els entenem nosaltres.

A l'igual que altres illes de la Mediterrània, aquest arxipèlag ha sofert la invasió de diferents pobles com els normands, àrabs, així com influències europees i sobretot angleses, ja que Malta ha estat una colònia anglesa fins al 1964, data en la qual es va convertir en una monarquia constitucional que es transformà en una república dins la Commonwealth el 1974.

La temperatura a Malta és típicament mediterrània i, per tant, molt

semblant a la de les Illes Balears, ja que varia entre els 12°C i els 31°C. Són una illes bastant ventoses i els vents tenen noms molt semblants als nostres: *majjistrat* (mestral), *grigal* (gregal), *xlokk* (xaloc). Aquesta agradable temperatura juntament amb la seva riquesa historicocultural converteixen Malta en una destinació atractiva, per això rep cada any 1.300.000 visitants aproximadament, a l'igual que a les Illes Balears aquests turistes provenen principalment d'Alemanya (més o manco 220.000

L'arxipèlag de Malta, situat al centre de la Mediterrània, està format per cinc illes, de les quals Malta, Gozzo i Comino són les habitades, les altres són Comminotto i Filfla.

Porta de Medina.

visitants) i el Regne Unit (uns 430.000 visitants).

Quant a la població, Malta no ha experimentat el creixement desmesurat de les Illes Balears provocat pel boom turístic dels anys 60 i una construcció sense planificació de la qual patim

440.000 a 533.000, i se situa en l'actualitat en pràcticament 900.000, increments provocats pel moviment migratori, fruit de la necessitat de mà d'obra per mantenir la forta expansió econòmica.

És a dir, mentre que Malta en quaranta anys ha incrementat la població en un 25%, a les Illes Balears s'ha duplicat. Aquesta dada no es pot ob-

servar de forma aïllada d'un vector essencial i determinant: la superfície, i com a efecte, la densitat de població, de tal manera que les Balears presenten una taxa entorn de 170 habitants per quilòmetre quadrat i Malta supera els 1.200. Això és, deu vegades més que la Unió Europea.

Un altre aspecte que destaca dins el

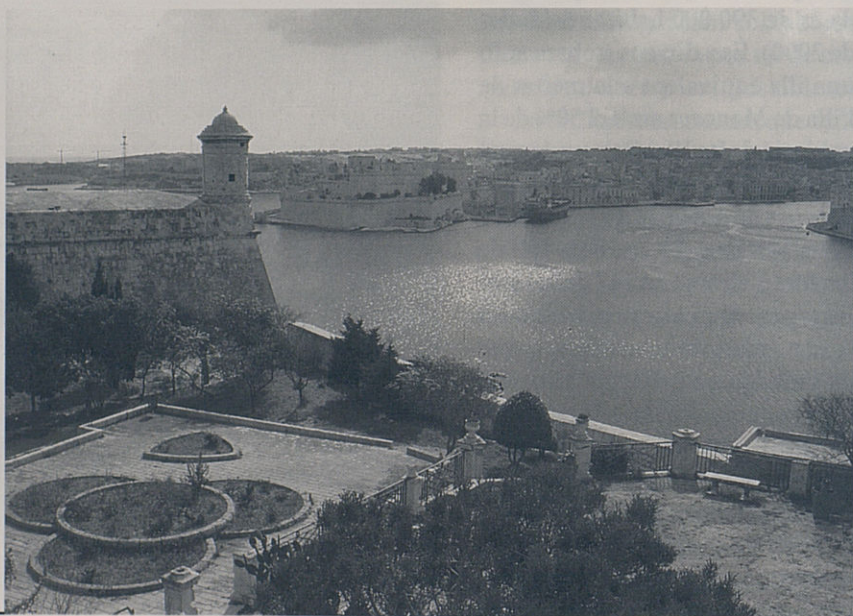
capítol de població és el nivell de joventut dels habitants de Malta. Una dada clara és que un 21,3% del total té 15 o menys anys, enfront del 17,1% que presenten les Illes Balears o el 17,4% de la Unió. Un altre indicador interessant surt quan trobam que menys del 12% de la població té 65 o més anys, mentre a la Unió Europea 16 de cada 100 habitants es troba dins aquesta franja superior d'edat.

Els maltesos són un poble molt religiós, aproximadament el 80% de la població va tots els diumenges a missa, mentre que un 60% ho fa cada dia, aquest fet té un impacte directe en el nombre de casaments i naixements d'aquestes illes de la Mediterrània: el 1999 es varen celebrar 2.255 matrimonis i varen néixer 4.308 infants. Aquesta dada l'hem de contrastar amb el nombre de defuncions, que el 1999 varen ser 3.097. En aquest sentit crida l'atenció que el 48% de les defunci-

Malta és la meitat de l'illa de Menorca amb el 50% de la població de les Balears

avui dia les conseqüències. L'any 1957 Malta tenia una població de 319.620 habitants, que deu anys després es va veure reduïda a 5.404 habitants i que a avui arriba als 390.000 habitants (dades censals).

Contràriament, la població de les Illes Balears als anys 60 va créixer entorn de les 100.000 persones, passà de

Murades de La Valletta.

971 475 754

Carrer del
Baix riera, 1-a
07008 palma

Arts
Xisco
Gràfiques

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

ons que es produeixen a Malta són degudes a problemes circulatoris i el 23% per neoplàsia (tumors-càncer), mentre que les defuncions per causa de violència o accidents només significa un 4% del total.

Les conseqüències d'haver estat una colònia anglesa fins fa únicament uns quaranta anys es reflecteix en les dades macroeconòmiques. La moneda es diu lira, encara que també es coneguda pel nom de «llampuga», ja que aquest peix és tan apreciat allà com a les Illes Balears. Aquesta moneda fluctua amb els canvis econòmics mundials, encara que podríem dir que aproximadament 1 lira equival a 2,60 euros. En dades econòmiques de 1999, la renda disponible familiar era de 2.610 milions d'euros, mentre que el producte interior brut ascendia a 3.760 milions d'euros (MEuros) i les importacions de béns i serveis és de 3.638 MEuros. El PIB per càpita se situa entorn dels 10.000 euros l'any 2000 enfront dels 18.000 euros de les Illes Balears.

Les aportacions dels diferents sectors al producte interior brut és la següent (dades de 1999): agricultura i pesca 2,5%, construcció 2,6%, indústria 22,8% i serveis 72,1%. Es manté en una tònica semblant des de 1995.

La taxa d'atur de Malta va ser l'any 1999 d'un 5,3%, mentre que a les Illes Balears va ser d'un 7,2% i a la Unió Europea d'un 9,4%.

Si ens fixam en la taxa d'ocupació, sobre la població de 15 a 64 anys, Malta en presenta un 54%, mentre a les Illes Balears, a l'igual que a la Unió Europea aquesta ràtio s'apro-

xima al 63%.

En una anàlisi del mercat de treball ens trobam que per sectors els llocs de feina es concentren al sector serveis amb una taxa superior a la que presenta l'Europa dels Quinze. Concretament per sectors a la Unió Europea l'agricultura representa el 4,5%; la indústria, el 29,2 %, i els serveis, el 66%. A Malta aquests percentatges es

converteixen en: agricultura 3%, indústria 25% i serveis 72%, xifres que pel que fa al sector terciari són molt semblants a les que presenten les Illes Balears, concretament un 73%, per tant, sorgeixen diferències a l'agricultura (2%) i la indústria (25%) deixant clar que quan parlem d'indústria ho fem en el sentit ampli de sector secundari, que inclou la construcció.

Juntament amb la greu situació mediambiental, de forta pressió sobre els recursos naturals i la problemàtica específica de la insularitat, podem afirmar que ambdós arxipèlags mediterranis tenen una forta necessitat de col·laboració per ajuntar interessos comuns davant la Unió Europea. Els països de la Mediterrània dins un marc futur, en què el pes de l'ampliació es dirigirà cap al nord, en zones continentals, necessiten desesperadament actuar davant Brussel·les per evitar que els seus nivells de desenvolupament no es vegin afectats negativament pels esdeveniments, si això és cert per a tota la

conca, molt més important resulta per a les illes del *Mare Nostrum*, frontera amb Àfrica i una de les principals fonts d'on procedeixen els corrents migratoris cap a Europa, sense oblidar la problemàtica d'inestabilitat generada pels

Els llocs de feina es concentren al serveis amb una taxa superior a la UE

moviments islàmics en alguns d'aquests països. Europa no es pot permetre el luxe de no tenir en compte la problemàtica de les illes de la Mediterrània.

No podem acabar sense indicar que Malta és sense cap gènere de dubtes un dels futurs candidats millor situat per la seva propera entrada en la Unió, i Europa té l'obligació d'invertir a Malta els fons de cohesió i estructurals necessaris perquè aquest país europeu aconsegueixi en poc temps situar-se al nivell de la Unió Europea, tant quantitativament (en termes de renda) com qualitativament (nivell de qualitat de vida, desenvolupament sostenible). Europa és una inversió rendible per a Malta, Malta és una inversió rendible per a Europa, i encara ho és més perquè enriqueix la cultura europea ja que fa entendre a la Unió que les illes existeixen. El projecte de col·laboració Illes Balears-Malta és un petit pas per a les illes i un gran pas per a Europa.

EL MIRALL amb el suport de

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Consell de Mallorca

L'activitat intercultural entre dos països petits

LOUIS GALEA

L'activitat intercultural entre Malta i Mallorca assenyala una nova fase per a dos petits països compromesos per millorar i compartir els llegats respectius del passat.

L'experiència cultural d'ambdues bandes pretén esquivar les restriccions dels estats petits i identificar què tenen en comú els nostres patrimonis culturals i com podem establir adientment projectes de futur.

Els intercanvis entre les dues parts ja s'han materialitzat i hi ha hagut un intercanvi de talents i de projectes acadèmics. Aquesta cooperació és essencial per assegurar que l'aïllacionisme no minvi l'energia cultural de les illes petites.

El focus de col·laboració és ben apropiat i esperam que aquestes iniciatives d'intercanvi inicials s'ampliïn per abastar altres activitats culturals com ara el teatre, la literatura i les belles arts.

Una visió com aquesta ens ofereix moltes possibilitats, ja que presenta un ventall d'activitats que asseguruen els efectes qualitatius de col·laboració artística,

cultural i acadèmica entre aquests dos grups d'illes mediterrànies que tenen molt per recordar i molt per compartir.

Tant les Illes Balears com les illes malteses són arxipèlags de la mar Mediterrània. Les primeres es troben al cap de l'oest, al costat de la península Ibèrica, mentre que les illes malteses es troben situades just al sud de Sicília. Les Illes Balears tenen un àrea de 5.014 quilòmetres quadrats i una població total de gairebé 0,5 milions de persones, la qual els dona una densitat de població de 89,7 persones per quilòmetre quadrat. Les malteses, d'altra banda, tenen un àrea de 246 quilòmetres quadrats, amb una població de quasi 400.000 persones i una densitat de 1.199,7 persones per quilòmetre quadrat.

Les dues illes de Malta i Gozzo es caracteritzen per una presència extremadament rica d'espais

Recepció de l'ambaixada promoguda per l'OCB al Palau dels Grans Mestres. A la foto, Louis Galea, ministre d'Educació i Cultura de Malta, devora Damià Pons, el seu homòleg balear.

Pere Sampol, vicepresident del Govern balear; Guido de Marco, president de la República de Malta; Antoni Mir, president de l'OCB, i Damià Pons, conseller d'Educació i Cultura.

de patrimoni cultural, coves, fortificacions, aqüeductes antics, cementiris i esglésies magnífiques. L'any 1980 la ciutat de La Valletta, l'hipogeu de Hal-Saflieni i els temples megalítics de Ggantija i Gozzo van ser declarats patrimoni cultural mundial. L'any 1992, la llista es va ampliar i s'hi inclogueren els temples megalítics de Malta Hagar Qim, Mnajdra i Tarxien com els únics llocs sagrats de culte prehistòrics i de lliure accés.

Les ciutats clau de Cospicua, Senglea, Vittoriosa i La Valletta, envoltades de les profundes aigües del Gran Port de Malta, ens ofereixen una vista impressionant d'una gent marítima i feïnera protegida per unes impressionants murades.

La història de Malta comença amb la cultura dels temples pre-

històrics (s. 3000 aC), que ens va llegar imponents megalits, escultures místiques, tombes molt treballades i representacions femenines d'argila. Pel que sembla, els primer habitants van arribar de Sicília en el segle 5600 aC. La fase púnica dels segles VIII i IX aC va precedir el període romà, que s'allargà fins al s. 400 dC. Després vingueren el àrabs, que van ser els que van posar els fonaments per a la llengua maltesa abans de ser expulsats pels invasors normands l'any 1901 dC.

El sistema feudal que seguí finalitzà el 1530 quan l'orde de San Joan va rebre en feu l'arxipèlag. El cavallers van fortificar les illes i hi van introduir el teatre, les biblioteques i l'esbarjo de saló i musical. També van urbanitzar els assentaments maltesos amb artístics palaus i habitatges

barrocs. El 1798 els francesos posaren fi a l'orde i el 1800 van ser succeïts pels anglesos després d'una insurrecció popular liderada per la noblesa i pel clergat.

El 1964 Malta va assolir la independència política i, des de llavors, cerca una política tranquil·la que es manté gràcies a una forta indústria turística. Tot i que inicialment Malta va ser etiquetada de destinació de sol de la Mediterrània, actualment fa tot el possible per diversificar els serveis turístics: millora del patrimoni cultural i promoció del turisme cultural. Malta és també un dels països capdavaners en sol·licitar la plena adhesió a la Unió Europea.

***Louis Galea és ministre d'Educació i Cultura de la República de Malta.**

EL MIRALL amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

Les relacions culturals entre les Balears i Malta

DAMIÀ PONS

Els arxipèlags de les Illes Balears i Malta ocupen dos punts distants dins la mar Mediterrània: el primer, són les terres insulars més occidentals, i el segon, les que ocupen una posició central que fan de frontissa entre l'Occident i l'Orient.

Al llarg de la història, el *Mare Nostrum* ha estat un espai d'intercomunicació i d'interrelacions permanents, veritable escenari principal de grans moviments de la població, del comerç, de l'imperialisme polític, del desenvolupament d'unes determinades manifestacions de l'art i la cultura que dins la història representen el paradigma universal de la perfecció artística i de la màxima saviesa filosòfica, de l'expansió pacífica o bel·licosa de les grans religions monoteistes, i així de tantes i tantes altres coses més, fins a arribar a ser, després d'uns quants segles d'un profund declivi econòmic, la destinació turística més triada anualment pels ciutadans dels països occidentals desenvolupats, cosa que ha permès un intens revifament demogràfic i econòmic del litoral de la nostra mar.

Dins aquest escenari, però, hi ha un fet que no acaba d'estar ben resolt: la comunicació fluida i la coexistència mútua entre les diferents

Finestra Blava, a Gozo.

Entrada als temples de
Tàrricén.

illes mediterrànies, cadascuna de les quals, a hores d'ara, té molt més fàcil viure enganxada al continent, pròxim o llunyà, que no a les altres entitats insulars. Fins i tot ens trobam amb dèficits inexplicables de curiositat dels illencs de cada lloc per conèixer les altres illes. Per això, seria bo que les Balears aspirassin a completar les seves línies de projecció i d'encaix actuals —els Països Catalans, l'Estat espanyol i la Unió Europea—, amb la incorporació d'un nou àmbit com a escenari per a noves relacions i noves projeccions: ens estam referint a les grans illes de la Mediterrània, totes ben diferents, amb situacions polítiques i econòmiques diverses, amb una problemàtica compartida derivada del seu fet geogràfic, amb unes cultures de forta personalitat que han estat marcades per l'aïllament i per la intromissió de poders externs desnaturalitzadors.

A més d'aspirar a treure molt més rendiment a les estructures de relació que ja existeixen —m'estic referint a l'IMEDOC—, cal construir xarxes mediterrànies. I aquestes sobretot seran sòlides si es fan comptant amb la cultura. La llengua i la cultura catalanes han de treballar per ésser presents a les grans capitals del món, i aquesta

és la gran tasca que ha de desenvolupar l'Institut Ramon Llull, però també han d'impulsar una línia de projecció mediterrània, basada en l'intercanvi d'iguals, en l'interès recíproc, en l'afany de l'enriquiment mutu. És en aquest marc en què l'establiment de relacions culturals entre les Balears i Malta adquireix el seu sentit més profund. Amb l'afegit, en aquest cas, que en una època de la història maltesa la petjada mallorquina hi fou molt forta, i encara sobreviu en múltiples nivells en l'actualitat.

De les converses mantingudes, el desembre de 2001, amb el ministre de Cultura Pietro Gallia, se'n derivaren una sèrie de línies d'actuació possibles, que ara s'hauran de concretar. D'una banda, les Balears facilitaran als ciutadans un millor coneixement de la realitat maltesa, mitjançant accions diverses: es publicarà en català un llibre d'informació global sobre Malta i una antologia dels seus millors poetes del segle XX i s'inclourà la participació de grups de dansa i de cant maltesos en alguns dels festivals que se celebren anualment a les Balears. Així mateix, hi ha de part del Govern maltès un fort interès per conèixer a fons la nostra política de normalització lingüística, a l'escola i a la societat,

en el marc d'una situació de doble oficialitat equivalent a la seva, maltès i anglès.

De la cultura de les Balears, la idea és oferir als maltesos una mostra representativa de les nostres arts plàstiques i una antologia dels nostres millors poetes del segle XX. També caldrà analitzar l'interès que podria tenir per a les Balears l'oferiment del Ministeri de Cultura maltès de convertir la seva illa en un lloc en el qual els nostres ciutadans, joves universitaris o gent del món de l'empresa, podrien anar a fer un aprenentatge intensiu de l'anglès, en el seu registre més estàndard. Aquest fet ara ja succeeix amb col·lectius procedents d'Alemanya.

En definitiva, mantenir vincles a Malta, i amb les altres illes mediterrànies, ben segur que ens podrà representar un enriquiment. I mai no s'han de tancar les portes a aquesta possibilitat. L'ambaixada cultural promoguda per la l'Obra Cultural Balear va ser una clau eficaç que ens va permetre pensar que seria magnífic poder obrir tots els panys de les realitats insulars mediterrànies.

***Damià Pons i Pons és conseller d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears.**

Rere les petjades dels Cotoners

PERE MOREY

Partírem dijous dia 6 i de l'aeroport anàrem directament a Mdina, l'antiga capital de l'illa ja des del temps de Roma. Per situar-nos vérem un audiovisual sobre la història de Malta, un joc de diapositives amb explicacions en diferents idiomes, una idea que seria ben aprofitable aquí. En sortir comentàvem que el turisme que va a Malta no cerca sols les 4S: Sun, Sea, Sand and Sangria, sinó que té un nivell cultural més alt. De tota manera, encara que el percentatge d'interessats en la nostra història sigui molt més reduït, també la base és deu vegades més gran i per ventura sortirien els comptes.

Havent dinat férem una volta pels carrers senyorials i silenciosos i ens quedàrem bocabadats en veure el trespol de la Catedral, amb làpides sepulcral que eren un prodigi de la tècnica musivària, que formava uns dibuixos de precisió quasi fotogràfica amb marbres de diferents colors, retallats i encaixats.

Mdina és a La Valetta el mateix que Madrid és a Barcelona: la ciutat que viu terra endins, ancorada dins del passat, davant del dinamisme cosmopolita de les ciutats amb port, fins i tot crec que existeix una certa gelosia.

Una visita emotiva foren les catacumbes, on es veien les tombes de matrimoni, amb els llits de pedra amb les dues capçaleres tallades a la roca, i als peus l'excavació per a un ninet o dos: la família seguia unida més enllà de la mort.

L'hotel es trobava a Sliema, un barri residencial de La Valetta, ben a prop d'un passeig marítim molt agradable amb restaurants i cafetons simpàtics. Llàstima de la torre de l'Hotel Hilton que trenca-va la línia d'edificis, però aquesta va

ser l'única tafarra que em va fer ganes de dinamitar, mentre que aquí... Divendres visitàrem La Valetta, una ciutat que féu construir el gran mestre del mateix nom arran del setge turc, amb uns criteris poliorcètics tan avançats que encara avui un eventual enemic ho tindria ben cru per conquerir-la; fins i tot els carrers estan disposats en graella per poder-hi emplaçar una bateria de canons per si de cas els dolents assolien d'entrar dins la ciutat.

La visita a la catedral ens va deixar a tots amb els maxil·lars adolorits, de tanta estona de tenir la boca badada: des del sol, mesell de tombes dels cavallers de l'orde, fins al sòtil, no es pot posar una mà sense tapar alguna decoració. Ens sentírem molt orgullosos de veure les tombes dels grans mestres Cotoner; la de Despuig, més amagada, i la de Nicolau Abrí Dezcallar, escrita en català. A la sagristia, uns famosos quadres de Caravaggio, d'una lluminositat ultraterrena. En sortir encara ens esperava una sorpresa: en un dels dos canons de

Aprofitant el pont de la Immaculada Constitució, un grup de socis de l'OCB ens posàrem les cames en el coll i li estrenyèrem cap a Malta, en una ambaixada cultural que, esperam i desitjam, «serà l'inici d'una bona amistat» i d'una cooperació cultural i política important.

Instantània de l'ambaixada cultural que el passat desembre va viatjar a Malta.

bronze que hi ha a l'entrada, l'escut dels Verí, i és que Ramon Verí Despuig el va regalar a la ciutat. Al Palau dels Grans Mestres ens rebé el primer ministre Guido de Marco, amb uns mots molt cordials i distesos, als quals contestaren

podia produir més renou; va ser el primer fruit de l'intercanvi de *know-how* (saber fer) entre les illes. Joan Moll interpretà obres de compositors illencs –aquella cançó de bresol de Mas Porcel ens va humitejar els ulls– i acabà amb el preludi de la

«Gota d'aigua» de Chopin. Intercanvi de discursos, presents, poemes i... canapès varen arrodonir la vetllada (per cert, les se-

ressant: formatges, olives i embotits en un local molt simpàtic, devora la Seu. A l'horabaixa, una altra emoció d'alta tensió: la Finestra del Mar; on passàrem amb barques per un túnel altíssim que ens féu recordar aquella obra de Mendelssohn, *La gruta del Fingal*. Les roques eren plenes de fòssils, sobretot cliteasters, els rebesavis dels empenyariats erigons marins, i d'allà li pegàrem a Schlendi, una caleta fonda, però com que era festa, una mica massa tranquil·la; així mateix poguérem prendre cafè que, com a tots els països que han estat anglesos, no està al nivell a què estam avesats (hauré d'incloure aquest apartat al programa d'intercanvi tècnic).

Diumenge, i una altra vegada a Malta, vérem els temples de Hagar Him, espectaculars, i passàrem una estona al poble de pescadors de Marsaxlokk (el port de Xaloc) on hi havia mercat davant del mar (molts pensam que els mercats són una de les parts més interessants dels viatges).

Davant la porta de la Cotonera, aixecada –i pagada– pel gran mestre Nicolau Cotoner ens férem la foto de família, i acabàrem la vetllada al Museu Marítim, instal·lat a l'antiga fleca de l'Armada Anglesa. Una passejada pels carrerons de Birgu, on s'instal·laren els fenicis –sempre a la recerca de bons ports– i una altra vegada a l'hotel, esperant que el bus ens portàs a l'aeroport. Encara no havíem aixecat el vol, i ja teníem ganes de tornar a aquesta terra germana que és Malta.

L'OCB va promoure l'ambaixada cultural a Malta

els nostres Pere Sampol i Toni Mir, mentre que Donna Pace traduïa en les dues direccions.

El dinar va ser al Casino Maltese, un antic club anglès que semblava tret d'una novel·la de Kipling, i tot seguit visitàrem el Museu Arqueològic, on coneguèrem la Deessa Mare, la divinitat que sembla haver inspirat Botero, uns senyores ben grassonetes, senyal d'abundància i fecunditat, record de la religió matriarcal mediterrània –a Xipre n'hi ha de semblants– d'un temps en els quals si la gent posava una pedra damunt una altra era per construir un temple o un sestador per als ramats, i no per por de la tribu veïna.

Al vespre, al Saint James Cavalier –en català li diríem un fortí elevat– tingué lloc un concert de música popular maltesa i mallorquina. Els nostres xeremiers de Sa Calatrava, a més de fer sentir als maltesos el cant del seu «Ocell sense niu», prengueren nota d'un interessant avenç tècnic: al mànec de la ximbomba maltesa hi havia picarolets, de manera que amb el mateix esforç es

ves galetes són idèntiques a les d'Inca, però sense oli).

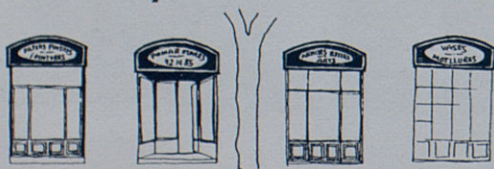
Dissabte anàrem a l'illa de Gozzo i va ser una xalada, tot i el fred tallant que feia. Pel camí al port del qual surt el transbordador passàrem a prop del poblat de Popeie, els decorats de la pel·lícula del mateix nom, que s'han guardat com a atracció turística. Un altre film que es va fer en part aquí va ser *Gladiator*, però no en conservaren els decorats, que en sa major part eren virtuals, per dir-ho tot. Allà visitàrem els temples megalítics, que són els edificis més antics del món, aixecats el 2800 aC, és a dir, vuit segles abans que les piràmides, i quinze abans que els nostres talaiots, que devora aquestes construccions semblarien la caseta del ca.

A la capital, Rabat, hi havia festa grossa, i és que era el dia de la Immaculada i es preparava una processó; davant de l'església estava tot ple de sants de colors vius, tots ben protegits amb plàstics per si el cel li amollava, però per sort sant Pere va ser considerat amb els seus col·legues i no plougé.

El dinar va ser especialment inte-

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Domar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 - PALMA (MALLORCA)

Ses Puelles

Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 - Palma - Tel. 971 71 80 37

Malta, la parenta desconeguda

PERE MOREY

Volia dir que aquells jais i jaies que tornaven a sa Roqueta i, com a molt, reconeixien el campanar del poble, es reunien amb parents. Xerrant xerrant, s'adonaven que tenien moltes coses en comú, per ventura que uns havien lluitat per la democràcia contra Franco, i el cosí americà ho havia fet contra Pinochet; que tots dos havien fet sabates, o fins i tot que tant l'un com l'altre havien sortit del poll quan s'havien casat amb la filla del patró, i que sé jo quantes coincidències més!

Amb Malta passa una cosa així, perquè tenim un ventall ampli i policrom de trets comuns, històrics i ètnics, que fan d'una visita a les tres illes un retorn al passat, i és que Malta als darrers anys no ha estat tan envaïda com nosaltres, que hem rebut una doble allau: des de dalt –gent que venia aquí per gastar doblers– i des de baix –gent que venia aquí per guanyar-ne. Allà la balança migratòria és negativa, vull dir que hi ha molta més emigració, fins al punt que la diàspora de maltesos fora de les illes es calcula en uns tres milions. Resulta curiós constatar que un percentatge desmesuradament alt d'aquesta emigració va vestida de negre, vull dir que són capellans, i és que Malta és un país molt, molt catòlic, i no es tracta de la religiositat quasi (quasi?) obligatòria de la nostra dictadura, quan l'Església servia eficaçment com un mecanisme suplementari de control del poble

La impressió que vaig rebre veient un enterrament a Mdina, amb el taüt portat a les espatlles pels parents, o la processó a Rabat, a l'illa de Gozzo, fou la del catolicisme fervent, sentit, sincer –i una mica

naïf– de la Mallorca que ens retratava mossèn Alcover.

Malta, com nosaltres, ha estat fenícia –el seu idioma té moltes arrels d'aquell idioma–, romana, bizantina, àrab quasi dos-cents anys i entre 1283 i 1530 va pertànyer a la corona d'Aragó. Va ser una barbacana –una fortificació avançada– de la cristiandat i va patir molts d'atacs dels moros, entre els quals hi va haver el gran setge de 1565, que durà més de cent dies i costà als turcs milers de baixes, entre les quals hi va haver el tristament famós Dragut, que tant de maitx havia fet a Ciutadella set anys abans. Tenc l'honor d'informar-vos que un Morey lluità a Lepant i dos germans seus moriren defensant el fort de Sant Elm de Malta. Qui els havia de dir que un descendent seu es passejaria tan sovint per terres de moros per vendre'ls aixetes!

Quan jo era al·lot em demanava com era que la geografia i la història es consideraven com una sola assignatura, i no va ser fins molts d'anys més tard que vaig comprendre que la història no és més que una música –generalment tràgica– escrita sobre la pauta de la geografia.

Mirant el mapa ens adonam, doncs, que Malta és un pont entre Europa i Àfrica, i als ponts s'hi solien establir també les casetes dels burots, que així deia el poble als agents de duanes. Vull dir que l'arxipèlag és també un tap entre la Mediterrània oriental i l'occidental, i que si a Déu –o a la geologia– no se li hagués acudit col·locar aquelles penyes en aquell lloc per ventura aquí encara parlariem àrab, o fins i tot turc.

Els setges de Malta i la batalla de Lepant varen esmussar considerablement el tall dels alfanges turcs,

Segurament recordau l'Operació Retorn que organitzava el Govern anterior per tal que tornassin a les Balears els immigrants que havien anat a fer les Amèriques feia un munt d'anys. Era una manera d'ajudar-los a retrobar el camí fins al seu país.

Catedral de La Valletta.

i les dues grans potències mediterrànies, l'eix Escorial-Topkapi, decidiren que els sortia massa car barallar-se tot el temps, i es deixaren relativament en pau, de manera que Castella es va seguir dedicant a espoliar Amèrica i va gastar-se els doblons en les guerres de religió –un oxímoron com n'hi ha pocs–, mentre que Turquia podia mantenir a ratlla els perses i provar, ara i suara, de conquerir Viena. I jo encara diria més: si Nelson no arriba a ocupar Malta per fer-ne fora Napoleó, Anglaterra no hau-

no amb Mallorca: les dues illes tenen dos dels tres millors ports naturals del món –l'altre és Pearl Harbour–; una herència anglesa que es reflecteix en una civilitat i una netedat dels carrers que ja voldriem a Mallorca, i a les festes de Sant Joan encara oneja, orgullosa, la bandera dels cavallers de Malta. He dit que totes dues terres formaren part de la corona d'Aragó, però les relacions seguiren ben intenses durant la presència de l'orde de Sant Joan. Efectivament, molts dels fadrísters de les grans famí-

lies illenques es trobaven davant la versió catalana del dilema dels *segundones* castellans: «Iglesias, o mar, o casa

deixaren petjades importants, que encara avui es conserven, com la murada Cotonera, que finançà ell de la seva butxaca (és a dir, amb la plusvàlua de la feina dels nostres avantpassats a les seves possessions) i fins i tot els molins per molre blat, que foren construïts per un equip de mestres mallorquins i que per això tenen un disseny idèntic. Quan es posaren a moldre, emperò, es trobaren que la pedra de les illes és una casta de marès amb un nom molt simpàtic: globigerina, molt bona de treballar i que, com el nostre marès, té una reacció química amb l'anhidrid carbònic de l'aigua de pluja que forma una capa dura a les superfícies exteriors.

Però és molt blana i no servia per moldre blat perquè també es molia la mola. Els genis del màrqueting actual vendrien el producte com «farina enriquida amb calci», però en aquell temps trobaren una solució més sensata: es feren enviar les moles des de Mallorca, especialment lumaquelles de per cala Pi, que ja s'exportaven a Roma. De tota manera, no foren aquestes les úniques pedres que feien el viatge entre les illes: els cavallers mallorquins es feien dur pedra de Santanyí per als trespols dels seus palaus a Malta... i de Malta per als seus casals aquí.

L'arxipèlag és un tap entre la Mediterrània oriental i l'occidental

ria consentit tan fàcilment al fet de tornar Menorca en el tractat d'Amiens, i és que Whitehall tenia molt clar que necessitava un bon port a la Mediterrània per complementar Gibraltar, en un camí cap a Llevant que amb el temps completarien amb Xipre i l'engalipada del canal de Suez, que va construir França, però llavors Anglaterra li ho comprà al kediv del Caire per dos reials boleiats. Tot plegat, Malta té marginalment més en comú amb Menorca que

real». Una opció molt preferida era, doncs, fer-se cavallers de Sant Joan, una alternativa que oferia els avantatges de ser religiosa i alhora guerrera, i que en aquell temps resultava tan atractiva que hi va haver llinatges que s'extingiren perquè fins i tot els hereus es feien hospitalers.

Cent setanta-set cavallers ocuparen càrrecs importants a l'orde, i tres d'ells eren dos Cotoners al XVII i un Despuig al XVIII, que foren grans mestres. Els Cotoners

Les Illes Balears, una cultura en crisi?

FRANCESC ANTICH OLIVER

I les Illes Balears sofreixen, des de fa alguns anys, una crisi, una mutació profunda i decisiva. Tant és així, que bona part dels nostres intel·lectuals carreguen les seves reflexions d'un to ombrívol. El nostre petit país topa amb canvis socials, econòmics, polítics, demogràfics, culturals, lingüístics... que semblen desbordar-nos per tots els costats. El dinamisme econòmic –que hauria de ser motiu d'optimisme– comença a ser vist com el *malorum causa*. Tot i disposar d'un autogovern amb un nivell competencial rellevant –l'educació, sense anar més lluny–, predomina l'anàlisi de conclusions desencantades i pessimistes. Algú, recordant els darrers temps de l'Imperi romà, descriu un panorama en què la nostra llengua i cultura, després d'haver estat l'eix de la nostra identitat històrica durant vuit segles, estan fatalment destinades a caure en la marginació progressiva i, finalment, total –que anuncia l'extinció inevitable– al llarg del segle XXI.

Un estol de tribunes en els diversos mitjans de comunicació transmet dia a dia, incansablement, el missatge d'un pessimisme fatalista. Fins i tot alguns es recreen en el sentiment que és, al cap i a la fi, una vivència exultant això de ser els *darrers* d'una vella civilització. Sembla com si, a força de tantes reflexions descoratjadores, en comptes de cridar-nos a la defensa –la petita pàtria en perill!– preferissin cantar-li les absoltes. Això sí, un rèquiem d'antologia.

Fa mig segle, els temps canviaren

Quan les Illes Balears entraren –fa ja més de quaranta anys– en una crisi decisiva amb la irrupció

d'un turisme de masses, els intel·lectuals hagueren de dur endavant una profunda reflexió sobre una nova realitat. Els grans canvis obliguen a repensar-ho tot: passat, present i futur. Les velles idees, de sobte, deixen de tenir vigència. Inevitablement, la societat que es transforma comença a interrogar-se sobre la pròpia identitat. Les novetats provoquen, alhora, entusiasme i angúnia. Dins aquell context fou escrit un llibre emblemàtic: *Els mallorquins* de Josep Melià. Contenia més interrogants que no respostes. Però era tot un avís que el nostre país no podria afrontar, amb èxit, els canvis si, prèviament, no era capaç de pensar-ne i entendre'n tot l'abast. Sense idees noves corriem el risc que un procés de creixement econòmic i de canvi social pogués representar, paradoxalment, la destrucció del llegat històric, cultural i lingüístic que ens donava identitat pròpia.

Transcorregut, si fa no fa, mig segle, hem de reconèixer que les Illes Balears hagueren d'afrontar, aleshores, una crisi de creixement en condicions infinitament més difícils que no les actuals. D'entrada, el xoc dramàtic de les velles mentalitats que assistiren a l'ensorrament de tot allò que fins aleshores els resultava familiar; naixia, de forma abrupta, un univers absolutament estrany. La sensació de ruptura fou molt més brutal que no la d'avui. El turisme era, a la vegada, perill i esperança. La gent sentí que, amb l'arribada d'aquelles gents exòtiques, s'acabava un món. Res no seria ja mai més com abans. Fins aleshores, els illencs havien cercat la bona terra per treballar-la acuradament. De la terra havien obtingut, a més a més, els materials per fer cases, parets i marges.

El títol exhibeix un cert to dramàtic. Intencionadament, és clar. Però retinguem –Fabra dixit– que el mot *crisi* designa, en el camp mèdic, una mutació «tant per anar per bé com per anar per mal».

Opinió

El paisatge apareixia fet d'elements integrats on res no dissonava. L'economia turística trencà aquesta integració aconseguida mitjançant segles d'una relació profunda entre l'home i la terra. L'ocupació d'una costa abans gairebé deserta indicava que l'economia turística capgirava, de dalt a baix, uns vincles de segles. Començava la marxa cap a la mar, cap a una nova frontera...

Amb la perspectiva actual resulta fàcil dir que el creixement turístic dels anys seixanta s'hauria d'haver fet de tal o de tal manera. Ara ens sembla que la *balearització* fou un desastre perfectament evitable. L'exercici d'imaginar-nos un passat diferent és estimulante, però no gaire útil. Recordem que, mig segle abans, el nostre país no disposava gairebé de cap dels recursos que avui tenim. Les mentalitats corresponien a les d'una societat fonamentada en una economia en què les activitats agràries tenien un

pes determinant. Hi havia, certament, un comerç prou actiu. I també una indústria d'un cert relleu, fins al punt de fer de Menorca l'única illa industrial de la Mediterrània. Però és evident que no estàvem preparats per assimilar de cop un canvi de la magnitud que implicà el turisme de masses. Els desastres ecològics es veuen ara, quan la degradació ha fet sonar l'alarma sobre el futur del planeta Terra. En aquell temps, però, la desaparició d'aiguamolls, dunes, pinars i garrigues no aixecava gaire lamentacions. Transformar una marina improductiva en una zona hotelera pareixia una operació molt profitosa i, per tant, perfectament raonable. Les Illes Balears visqueren, per tant, la seva peculiar i particular *febre turística*. Tan engrescadora i enlluernadora com aquella *febre de l'or* de Califòrnia.

La nostra gent es llançà, amb armes i bagatges, a aprofitar els magnífics rendiments que li oferia l'economia del

turisme. L'entusiasme per deixar endarrere una vida d'estretors explica, en bona part, els desastres d'aquells anys. No hem d'oblidar que el creixement salvatge, la manca de respecte pel medi ambient, la urbanització massiva... es produïren en el context de la dictadura de Franco. Un règim autoritari i radicalment centralista. Les Illes Balears no disposaven d'autonomia per decidir lliurement com havien de gestionar el seu turisme ni per regular el creixement urbanístic que en derivava. A una mentalitat fascinada per entrar –fos quin fos el preu– dins un millor nivell de vida, s'hi afegia un sistema polític dictatorial i centralista en què no era possible ni debatre ni decidir lliurement el nostre futur.

Tot això dóna més relleu a la tasca, tan difícil, que dugueren endavant els nostres intel·lectuals enfront de la gran crisi històrica que representaren l'expansió econòmica i el canvi social i cultural derivats del turisme. *Els mallorquins* de Josep Melià, escrit el 1963, topà amb la censura i no pogué ser publicat fins el 1967. La reflexió crítica era, certament, una tasca arriscada. A més a més, la dictadura franquista mantenia un control estricte dels mitjans de comunicació que hi impedia l'existència de tribunes lliures en les quals practicar el debat obert. És curiós comprovar com alguns dels articulistes d'avui es dediquen aleshores a la narrativa. Bona part de les novel·les d'aquells anys tenen com a element central la nova societat del turisme, sovint tractada amb un to dur i, quasi, implacable. Els censors del franquisme, per retallar una novel·la, ho tenien prou més difícil que per vetar la crítica, més di-

erco
leta

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

erco
leta

Gianni Rodari

recta i frontal, de l'article periodístic. El gènere narratiu vehiculà així una crítica social –i política, al cap i a la fi– que hauria resultat impossible plantejar, com es fa ara, sense cobertures literàries.

Els reptes del nou segle

La referència a la irrupció del turisme de masses –a mig segle de distància– ens permet tenir una perspectiva més realista dels problemes actuals a les Illes Balears. Les mentalitats han canviat ja fa temps. Disposam, per tant, d'un utilatge d'anàlisi i de reflexió que pot arribar a uns sectors socials molt amplis. Formular crítiques al turisme era, fa cinquanta anys, una actitud minoritària d'escassa eficàcia. Podia irritar les autoritats franquistes, qüestió sempre delicada i de deriva imprevisible. No aconseguia gaire ressò popular perquè la gent estava fascinada per poder guanyar diners i sortir definitivament de misèries. No atorguem, tampoc, patent progressista a aquelles crítiques al turisme. Les practicaren també –i amb quin ardor!– els nostres sectors més reaccionaris. Aquell paradís perdut d'unes Illes Balears on cadascú sabia

quin era el seu lloc dins la societat... Aquella edat d'or en què els senyors, els amos, els missatges, les dones... tenien papers precisos i regnava un ordre indiscutit i immutable.

Diuen que només els beneïts aprenen de la pròpia experiència perquè els vius aprenen de l'experiència dels altres. Nosaltres, sense voler, hem après de l'experiència de la nostra gent, fa prop de mig segle. Amb una mentalitat ja oberta a la nova realitat i amb la lliçó apresada dels desastres passats, ens trobam en condicions d'afrontar els desafiaments d'avui. Tenc la plena convicció que les Illes Balears poden, perfectament, donar una situació a la crisi d'avui.

Però quina crisi? Crisi de creixement. Però ara el creixement ja no arriba a una societat fonamentalment agrària, sinó a un país en ple desenvolupament. El desafiament que hem d'afrontar no és, com abans, impulsar el creixement, sinó reconduir-lo i donar-li un vessant positiu. El canvi que representaren les eleccions municipals i autonòmiques de 1999 a les Illes Balears va molt més enllà de l'estricta àmbit polític. És la plasmació d'una voluntat social, majoritària, de donar un nou rumb a una dinàmica

que ens fugia de les mans. El desafiament és, ben segur, de gran volada. Però disposam d'uns instruments molt superiors als que tenia la nostra gent davant l'allau, sobtada i desconeguda, del turisme de masses dels anys 60. No ens enlluerna guanyar més. Preferim, senzillament, viure millor. Urbanitzar ja no és ocupar terres improductives del litoral i fer que generin riquesa. Ara, defensar alzinars, pinars i garrigues –o roquissars pelats– és garantir a les futures generacions alguna cosa millor que unes Illes Balears degradades i massificades. Avui sabem què podem perdre si insistim en un creixement sense límits.

A més de tenir la lliçó ben apresada, disposam ara de les eines per programar el futur. Les nostres institucions configuren un vertader *poder autonòmic* que ens posa davant responsabilitats greus. A nosaltres, i a ningú més, ens correspon decidir com volem enfocar la crisi actual que és, no ho oblidem, de creixement. Per aconseguir-ho hem de superar el pessimisme fatalista que, com un verí subtil, ens fa caure dins la paràlisi i la inacció. No hi ha victòria sense lluita. I per lluitar necessitam una voluntat ferma per arribar –o aproximar-nos–

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Pianos Can Garcias

Des de 1.951

Pere Josep Garcias

Pianer

Reparació, Restauració i Afinació

Venda i Lloguer Opció-Compra

Assessoraments - Transports

Joan Maura, Bisbe, 10
07005 · Palma de Mallorca
Tel./Fax: 971 462 016 · Mòvil: 607 891 930
www.lasguias.com/pianosgarcias

als objectius que ens proposam. Qui abandona la partida, ja l'ha perduda. I nosaltres no podem abandonar perquè allò que està en joc és el futur del nostre país. I, si perdem el país, s'acaba el nostre món.

La nostra cultura pateix una crisi de

ció lenta i dolça, però inevitable. El català avança dins la paperassa administrativa, però s'apaga dins la vida social. Els europeus—alemanys, sobretot— que es meravellen de com és de dolça la vida en aquesta terra nostra es transformen, entre els atemorits illencs, en un factor de colonització que ens despulla de les cases i terres dels nostre avantpassats.

I, d'altra banda, una massiva immigració d'arreu dels països pobres del món substitueix l'element humà autòcton per altres gentes amb llengües, cultures i religions estranyes. La sensació d'una crisi es generalitza.

Quina resposta hi ha davant la crisi?

Una reacció que ha aconseguit un gran ressò és allò que podríem denominar «replegament identitari». Res de nou, d'altra banda. És la resposta habitual de determinats sectors —a vegades majoritaris— quan una societat es troba en crisi i cerca en els elements externs la causa de tots els mals. Així, els alemanys són un perill perquè són rics. I els immigrants ho són també perquè la seva pobresa és un factor de risc social. La reacció identitària tendeix a cercar allò que és vertaderament mallorquí, menorquí, eivissenc o formenterer i confrontar-ho, com a essencial del país, a tot allò que és foraster, estranger o immigrant. El resultat és el sorgiment d'una mentalitat tancada i excloent. En comptes d'una actitud integradora i oberta, els defensors de la identi-

tat tendeixen a aixecar un mur entre l'essència del país i les gentes arribades de l'exterior.

Convé recordar la norma que estableix que els qui s'amaguen darrere les murades són, sempre, derrotats. La crisi cultural que avui pateixen —dins un context d'eufòria econòmica— les Illes Balears no pot ser superada amb cap replegament identitari. La integració de la gent nova arribada —d'Europa, d'Àfrica o d'on sigui— exigeix que fem passes positives per obrir les portes de la nostra societat i fer suggestiva la nostra cultura. La defensa numantina d'una identitat mítica suposadament amenaçada pels nous vinguts no farà altra cosa que aixecar un mur d'incomprensió que acabarà per consolidar una fractura social.

La crisi cultural és, avui, a les Illes Balears un fet indiscutible. Però per guanyar el futur hem de donar a la cultura tota la seva dimensió: un conjunt de coneixements i formes de vida de la nostra societat. I no un conjunt estàtic, sinó en procés de transformació constant. Quan defensam un alziñar, una garriga, un casal, un arxiu..., sabem que tot això fa part del nostre bagatge cultural. I quan un grup d'alemanys assisteix a un concert a casa nostra o quan un grup de gent immigrant comença a compartir amb nosaltres la taula d'un cafè, sabem que la nostra crisi cultural comença a trobar una sortida integradora i positiva. Si sabem establir ponts de diàleg, la nostra llengua serà un factor decisiu d'integració. El nostre futur exigeix la participació de tots els *nous ciutadans*. Sense exclusions.

**Francesc Antich Oliver és el president del Govern de les Illes Balears.*

La crisi cultural no pot ser superada amb replegament identitari

dimensions iguals a la de la nostra societat. Al cap i a la fi, tant l'una com l'altra són, si fa no fa, la mateixa cosa. L'element desencadenant de la crisi és, com he dit, un creixement que tenim la sensació —que correspon a un fet prou real— que ens fuig de les mans. Les Illes Balears són, així, víctimes del seu propi èxit. Dins una economia globalitzada, en el marc d'un neoliberalisme que converteix el món en un mercat, hem de constatar que les Illes Balears són una mercaderia que augmenta cada dia de valor. Les nostres cases i terres assoleixen preus fins fa poc inimaginables. Però els illencs sabem que, dins aquest context, podem vendre, però ja no podem comprar. Sentim que, dins aquesta dinàmica, ja no som —com ho érem abans— els protagonistes.

Defensa de la identitat: Un camí o un parany?

Bona part dels analistes de la realitat actual, insistim-hi, reiteren un pessimisme generalitzat. Les Illes Balears sorgides de la conquesta catalana del segle XIII caminen cap a una extinció

**Viajes
MARTEL S.A.**

GRAN CREUER SETMANA SANTA - CARIB

VISITANT GUADALUPE - ISLA CATALINA - TORTOLA - STA. LUCIA - BARBADOS

INCLÓS AVIÓ DES DE BCN. 1.659 EUR

(NO INCLOU TAXES D'AEROPORT I EMBARCAMENT)

CONSULTAU SUPLEMENT SEGONS COMPANYIA

ESPECIAL SETMANA SANTA 2002

VOLS DIRECTES DES DE PALMA

VENÈCIA 28/03 AL 01/04	DES DE 420 EUR
VIENA 28/03 AL 01/04	DES DE 480 EUR
MALTA 28/03 AL 01/04	DES DE 394 EUR
TENERIFE 28/03 AL 01/04	DES DE 454 EUR
MADEIRA 27/03 AL 01/04	DES DE 402 EUR
PARIS (VIA VLC) 28/03 AL 01/04	DES DE 558 EUR
ROMA 28/03 AL 01/04	DES DE 554 EUR

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

BIBLIOTHEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07001

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

S'ARENAL

Pça Rul·lan Garcies, 5
C.P. 07600

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palau, 9
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llauredor, 25
C.P. 07005

GÈNOVA

Barranco, 22
C.P. 07015

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

EL TERRENO

Núvol, 1
C.P. 07015

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
C.P. 07007

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
C.P. 07007

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
C.P. 07012

SON XIMELIS

Cap Enderrocat, s/n
C.P. 07011

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
C.P. 07002

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas Franch, 4
C.P. 07001

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31
C.P. 07199

SON CLADERA

Cala Serena, 3
C.P. 07009

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2
C.P. 07009

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
C.P. 07006

Santiago Pons Quintana

La iniciativa i l'empenta d'un empresari autodidacta

JOSEP PONS FRAGA

Semblança

La trajectòria personal i professional de Santiago Pons Quintana (Alaior, 1929) constitueix un exemple d'iniciativa i empenta empresarial. Tot i no poder aconseguir una formació d'estudis superiors, la seva intuïció, capacitat de treball i perseverança van reeixir en la creació d'una de les fàbriques de calçat de major anomenada i prestigi a Menorca: la firma Pons Quintana, que avui dona feina a més de cent persones a Alaior, i té clients (botigues i establiments comercials) repartits per gairebé tots els països del món.

Santiago Pons Quintana és una persona vitalista, de caràcter obert i rialler, que sap que ha triomfat en el món dels negocis, però només ell i la seva família saben els maldecaps, les preocupacions i els problemes que han hagut de superar per transformar allò que eren projectes en la realitat d'una empresa consolidada, amb una marca que s'identifica amb calçat de disseny, moda i qualitat.

Començà a treballar als deu anys a l'antic cine del «comitè» (avui Centre Cultural d'Alaior), on preparava els anuncis que s'intercalaven durant la projecció de les pel·lícules. Però era lògic que d'un pare sabater i una mare ajuntadora sortís un bon empresari de calçat, que havia conegut i après des de petit el funcionament d'aquesta indústria. Però fou mestre Pau Gomila qui ensenyà al jove Santiago els

secrets de l'ofici, el dibuix dels patrons, la base per al procés de manufactura, que Pons Quintana va aprendre amb les tècniques artesanies i tradicionals, transmeses durant generacions de pares a fills. En els anys cinquanta, en plena autarquia econòmica, s'establí pel seu compte, en un petit taller, i inicià la fabricació de les sabatilles Chicarro, que van aconseguir un gran acceptació popular. Van suposar l'inici de la consolidació que es produí a partir de 1968, amb l'adquisició dels terrenys del carrer Sant Antoni d'Alaior on va construir l'ample nau industrial on centralitza el procés productiu. La fortuna acompanyà un Santiago Pons Quintana treballador i constant, ja que havia adquirit una de les participacions de la loteria que va obtenir la grossa de 1956.

Però l'empresari alaiorenc també ha duit a terme una extensa tasca social, cultural, i política, fruit de les seves inquietuds i els seus compromisos amb la societat menorquina, a la qual se sent tan vinculat. Fou regidor i primer tinent d'alcalde de l'Ajuntament d'Alaior en el primer consistori de la democràcia (1979-83) que presidí el jove alcalde Cristòfol Triay Humbert, que després seria conseller d'Indústria del Govern de les Illes Balears i president del Consell de Menorca. En aquella ocasió va ser elegit en la candidatura que presentà el grup independent.

Pons Quintana, investit cavallerer per l'Associació de Fabricants de Calçat d'Itàlia.

Abans ja era conegut com a esportista, en formar part de l'equip de l'Alaior, on jugà durant unes quantes temporades. En l'actualitat, és el president de la penya menorquinista de l'Atlètic de Madrid, i anteriorment exercí la presidència de la Creu Roja d'Alaior i el Centre Cultural d'Alaior, entitat que impulsà i en la qual va dur a terme una important modernització de la seu social situada a la plaça d'Alaior, centre neuràlgic dels *jaleos* durant les

festes de Sant Llorenç. Pons Quintana, personatge polifacètic i inquiet, va tenir una intensa dedicació a la Federació de la Petita i Mitjana Empresa de Menorca (Pime), en què va exercir primer el càrrec de vicepresident i després la presidència d'aquesta organització empresarial menorquina. Alhora va ocupar la presidència de Pime-Balears. Avui, als 72 anys, Santiago Pons Quintana reparteix el seu temps

lliure entre la dedicació a la família —amb la satisfacció que els seus fills Santi i Magda donen continuïtat a la nissaga sabatera i en són capdavanters—, el seguiment de la trajectòria de l'empresa i el conreu de la terra, amb l'explotació agrícola-ramadera del lloc Rafal Fort, que aconseguí el premi a la millor vaca lletera de Menorca en el concurs morfològic de vaques de raça frissona que se celebra a Alaior.

«Bruixat per la llengua»*

PERE ROSSELLÓ BOVER

La commemoració del centenari de la Lletra de Convit ha generat una sèrie de publicacions d'un gran interès per al coneixement de l'obra i de la personalitat de mossèn Antoni M. Alcover. En aquest sentit, cal destacar l'aparició d'un l'extens estudi de Joan March Noguera titulat *Mossèn Alcover i el món*

de la ciència, així com l'edició de diversos textos del canonge manacorí: *Mostra de diccionari mallorquí i Dietaris de les eixides* (1900-1902) –ambdós a cura de Maria Pilar Perea–, una edició facsímil de la Lletra de Convit i la reedició d'una selecció d'articles diversos sota el títol de *Per la llengua* (1983), a cura de Josep Massot i Muntaner. Igualment, ha aparegut enguany un CD-ROM de Maria Pilar Perea sobre «*La flexió verbal en els dialectes catalans*» d'A. M. Alcover i F. de B. Moll. Les dades i els mapes.**

Al costat d'aquesta allau de publicacions especialitzades, tot ajudant a fer paret, s'afegeix una obra adreçada a un públic més general, a la qual dedicarem el nostre comentari: *Bruixat per la llengua*, d'Antoni Lluïl

Martí, que duu el subtítol *Paraules de mossèn Antoni M. Alcover per l'enaltiment de la Llengua i l'Obra del Diccionari*. L'autor, especialista en temes filològics, ja havia publicat el 1987 el llibre *El lèxic de mossèn Alcover*, a més de diverses obres de temàtica lingüística, com *Vocabularis temàtics* (1979) o *Reflexions sobre la saviesa dels proverbis* (1994), a més d'altres treballs publicats en edicions més tost privades, com *Santorat insòlit català/llatí* (1995), *Petita antologia de proverbis de distintes parts del món* (1998) o *Noves endevinalles* (2001). A més, Antoni Lluïl és autor de dos relats de ficció que tampoc no es poden separar de la seva afecció per la llengua i la cultura autòctones: *Mestre Nadal a la ciutat d'Adagiona* (1998) i *El viatge d'En Quelet Llonzà al món de les Rondaies* (2000).

Amb *Bruixat per la llengua* Antoni Lluïl Martí ens ensenya qui fou en realitat mossèn Antoni M. Alcover. No es tracta, però, d'una biografia o d'un estudi erudit o exhaustiu de la seva obra. Per això ja hi ha molts d'altres escrits, com els de Francesc de B. Moll, Josep Massot i Muntaner, Joan Veny, Joan Miralles o Gabriel Janer Manila, per exemple. Tot i que també conté dades precises, *Bruixat per la llengua* resulta un llibre adient tant per a la majoria dels lectors, com per a aquells que ja coneixen els viarans de l'obra alcoveriana. És, per tant, una eina útil per fer conèixer una de les parets mestres de l'edifici de la nostra cultura i, alhora, per refermar la nostra estimació i el

BRUIXAT PER LA LLENGUA

(Mossèn Antoni M. Alcover)

ANTONI LLULL MARTÍ

"SA
NOS
TRA"
CASA DE BALEARS

* Antoni LLULL MARTÍ, *Bruixat per la llengua*. Paraules de mossèn Antoni M. Alcover per l'enaltiment de la Llengua i l'Obra del Diccionari. (Mallorca: Obra Social i Cultural de "Sa Nostra", 2001). Col·lecció "Tà de Sa Real", 65.

** Joan MARCH NOGUERA, *Mossèn Alcover i el món de la ciència*. La creació del llenguatge científic català modern (Palma: Lleonard Muntaner, 2001). Antoni M. ALCOVER, *Mostra de diccionari mallorquí* (Barcelona: Universitat de les Illes Balears i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001). Antoni M. ALCOVER, *Dietaris de les eixides* (1900-1902) (Barcelona: Universitat de les Illes Balears i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001). Antoni M. ALCOVER, *Per la llengua* (Barcelona: Universitat de les Illes Balears i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001, 2a ed.). Maria Pilar PEREA, «La flexió verbal en els dialectes catalans» d'A. M. Alcover i F. de B. Moll. Les dades i els mapes (Palma: Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, 2001) [CD-ROM].

nostre orgull envers la llengua catalana.

En principi, es pot dir que *Bruixat per la llengua* és una antologia de textos del canonge manacorí, en la qual els fragments seleccionats són introduïts per petits comentaris de l'autor. Llull hi adopta una actitud de timidesa i de respecte davant les paraules del Mestre, encara que sap que no sempre té la raó. No s'estén mai en comentaris innecessaris o excessivament tècnics o erudits, sinó que només diu el que és imprescindible per tal que el lector compregui bé les paraules de mossèn Alcover per ell reproduïdes. Els seus comentaris situen, contextualitzen i equilibren els textos seleccionats de l'«home de combat», que, en canvi, sempre és vehement, impetuós, torrencial i, generalment, poc objectiu. Precisament, crec que en l'actitud de respecte d'Antoni Llull està un dels principals encerts d'aquest llibre. Antoni Llull Martí no solament ha sabut triar entre una quantitat immensa de pàgines una sèrie de fragments ben representatius, sinó que també amb ells ens ha bastit un retrat –sobretot psicològic– de l'autor. *Bruixat per la llengua* ens palesa la immensa riquesa continguda al *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* i que, en bona part, és totalment desconeguda pel públic no especialista. Al pròleg, diu que el seu llibre té un argument. Jo hi afegiria que fins i tot es pot llegir com si es tractàs d'una novel·la, que ens conta la relació amorosa del personatge amb la seva estimada, la llengua catalana. És, per tant, la història d'un «amor foll», d'una fidelitat a contracorrent, amb els entrebancs i les dificultats que la posen a prova i dels quals en surt victoriós, com els herois de les rondalles.

Bruixat per la llengua no respon al model més freqüent d'antologia: no es tracta d'una selecció de textos literaris, filològics o polèmics, per exemple, de mossèn Alcover, que ens ofereixen una idea global de la seva obra. Aquí no hi trobarem cap conta-

rella, ni cap rondalla, ni cap article erudit o científic. Antoni Llull no ha pretès divulgar el caràcter i la diversitat de la producció alcoveriana; sinó fer-nos veure com es començà a interessar per la llengua, com aquesta passió va prendre cos i com li va esser lleial fins a la mort. Així, hi coneixem la formació que el nostre filòleg va rebre de la mà de Tomàs Forteza, de Bernhard Shädel i d'altres grans figures de la filologia romànica; assistim a les passes per organitzar la feina del Diccionari, als criteris seguits i als seus entrebancs; hi veiem el mossèn Alcover viatger, que recorre pam a pam les terres catalanes en les seves eixides filològiques; hi trobam també el rondallista, el creador literari, l'home d'Església i, no podia ésser d'altra manera, el polemista rígid i intransigent, que lluita a tort i dret amb els seus oponents. També hi podem observar algunes de les idees més importants del seu pensament filològic magistralment explicades, com els conceptes de llengua i dialecte, la unitat de la llengua catalana, l'aportació dels dialectes a la llengua comuna o el sentit del procés de la normativització de l'idioma. I, sobretot, podem xallar amb la riquesa literària i lingüística, sempre excel·lent i desbordant de vida, de la prosa d'aquest incansable «home de combat».

Però, molt més que un repàs de la tasca de mossèn Antoni M. Alcover, *Bruixat per la llengua* és un magnífic retrat «psicològic» del nostre escriptor. A partir de les seves mateixes paraules descobrim un home idealista, emprenedor, il·lusionat amb el treball, confiat en la capacitat regeneradora de l'esforç; però que, alhora, és conscient de les dificultats de dur-la a terme i que tem no poder-la veure realitzada abans de l'hora de la mort. Hi trobam un mossèn Alcover abrandat, segur de les seves idees i conviccions, combatiu perquè es creu sempre en la certesa;

però que alhora és un ingenu, que es deixa ensarronar per les promeses maquiavèliques d'Alfons XIII. En els fragments reproduïts a *Bruixat per la llengua* se'ns apareix un home sincer, senzill, entranyable... però que es transforma en irònic i, fins i tot, en sarcàstic davant aquells que no defensen el millor per a la llengua catalana.

En el moment actual, en què ens posen pals a les rodes als nostres intents de sobreviure com a poble i en què la desmobilització i el desànim semblen instal·lats entre nosaltres, trobarem en aquest llibre fragments que, dissortadament, resulten de plena actualitat. Vegeu, per exemple, aquests mots de 1911, escrits arran d'una de tantes arruixades centralistes: «Si nosaltres no la defensam la nostra llengua, ¿qui la defensarà? No, no deixem mai pels altres la defensa dels nostres drets, de la nostra personalitat ètnica, de la nostra gloriosíssima nacionalitat catalana» (p. 113). O, per exemple, aquestes altres paraules adreçades als parlants de la Catalunya Nord el 1901: «...estimau, tot quant volgheu, el francès; però mai per mai deixeu d'estimar molt més el català, perquè és una part de la vostra personalitat ètnica, de la vostra mateixa vida. Si heu de viure com a poble dins l'història, ha d'ésser parlant català, estimant el català tal com la pròpia vida. Si no ho feis així, sereu uns renegats, que com a tals desapareixeu del llibre de la vida» (p. 101). Per tots els fragments que com aquests conté, *Bruixat per la llengua* també pot ésser un estímulo per continuar la nostra labor normalitzadora i per mantenir-nos fermes davant les investides que ens arriben tant de fora com de casa mateix. Tanmateix, les paraules de l'Apòstol de la Llengua, són sempre riques i suggeridores i, a part de la força de les seves conviccions, contenen sempre la gràcia i l'originalitat literàries que fan de mossèn Alcover un dels nostres escriptors més grans.

El caliu del cinema balear

JAVIER MATESANZ

Reportatge

«El fet que Almodóvar faci pel·lícules no vol dir que hi hagi un cinema manxec». Així de clara i concisa es va mostrar Rossy De Palma fa un parell d'anys quan vaig tenir l'oportunitat d'entrevistar-la a Palma i, una mica cercant el titular que sempre perseguim els periodistes amb persistència obsessiva, li vaig demanar per l'emergent activitat cinematogràfica que es vivia llavors a les Illes, amb alguns joves directors de curtmetratges molt inquiets, algunes figures lluitant per entrar a la divisió professional, i algunes altres, entre les quals es trobava ella mateixa, consagrades a la indústria del setè art espanyol. I la veritat és que, tot i que el to de la resposta va ser desganat i un punt esquerp, tal com és ella en el tracte personal amb la premsa, tenia i té més raó que un sant. Sant Joan Bosco, per exemple, que és el patró del cinema (i no em demanin per què).

Així les coses, pens que no podem enfocar un article sobre el cinema que es fa, s'inspira o que es localitza a escenaris illencs com un intent de parlar (inventar) sobre cinema balear. Una escola o un estil inexistent, la creació del qual seria un acte estèril de pretensió absurda. La vocació de l'art ha de ser sempre universal, tot i que cal reivindicar sense complexos les arrels de la creació per tal de defensar el patrimoni artístic propi. Miquel Barceló és mallorquí, i cal recordar el bressol del seu talent pictòric, però la seva obra pertany a la història de l'art contemporani i seria un lamentable impuls provincialista i xovinista negar aquesta realitat.

No vol dir això que no hi hagi focus creatius amb un caràcter particular i diferenciador. Espais en què es desenvolupa una línia creativa original, distintiva i vinculant, que

permeti aglutinar els creadors dins un mateix grup o un corrent artístic determinat. Però no és el cas de l'inexistent cinema balear, que no presenta una personalitat definida ni coneguda, que no es produeix amb un volum suficient com per ser objecte d'un seguiment i estudi exhaustiu, ni compta amb professionals ni col·lectius amb unes inquietuds o uns objectius determinats i fonamentats en qüestions estètiques o ideològiques compartides i preestablertes. Cosa que sí passà, per exemple, a l'efímera però carismàtica *movida madrileña* o la més recent i cinematogràfica Escola Catalana de Cinema, no menys fugaç que l'anterior, però que deixà un rastre marcat per les seves constants nacionalistes i endogàmiques: de Joaquim Jordà a Ventura Pons, passant per Betriu i altres herbes. Tot un seguit de circumstàncies i característiques que no es poden atribuir a cap episodi cinematogràfic balear, entre altres coses perquè mai no n'ha existit cap amb un mínim de presència i consistència. I consti que no hi ha un sol gram de menyspreu cap als cineastes mallorquins, passats i presents, en aquest article firmat per un amic i/o admirador d'alguns dels noms més destacats del cel·luloide insular: Villaronga, Aloy, Monzón,* Mataró...

El que sí és cert és que en els darrers anys qualche cosa es mou. Basta mirar l'actualitat que es reflecteix en les planes culturals dels diaris per veure que la freqüència de noms mallorquins lligats a productes cinematogràfics amb un mínim ressò s'ha intensificat bastant. I no ens referim a professionals consagrats com Simó Andreu, Villaronga o De Palma, sinó a noves cares que guaiten cap al futur de setè art i acumulen experiències casolanes cada vegada més dignes.

Els curtmetratges, per exemple, tot i que continuen sent productes minoritaris i del tot deficitaris, són iniciatives cada vegada més habituals a les nostres terres, i gaudeixen d'una mica més de difusió. Una bona notícia, perquè aquestes pel·lícules de curta durada són la millor escola de cineastes. És on el talent pren forma i s'enfronta a la concreció de les idees en imatges cinematogràfiques, tot i que generalment imperfectes per inexpertes i per manca de mitjans. Però sens dubte el món del *curt* és el caliu de la indústria del cinema.

I és aquí on destaquen alguns noms propis des de fa un parell d'anys (un parell pagès). Cineastes de petit format que han fet de tot abans que el seu nom sortís a un peu de foto de diari o que les seves imatges filmades es projectassin damunt la pantalla d'una sala comercial. Gent que somia en 35 mm des de fa anys i, en alguns casos, es troba ara al llindar del seu somni: el llargmetratge. És a dir, el cinema professional.

El pollencí Pere March ha fet recentment l'anhelada passa endavant i es troba ja a l'avantsala de la Meca, després d'anys de filmar curts com l'interessant *Lo bon Rei*. Tota una proesa, ja que ha aconseguit posar en marxa el primer film de producció íntegrament mallorquina, *Blocao*. Una pel·lícula sobre la guerra feta en to dramàtic, íntim i esperpèntic, segons definició de l'autor mateix. March l'ha dirigit i l'ha coescrita amb Joan Guasp. Ara cal desitjar-li tota la sort del món perquè gaudeixi d'una distribució digna que no la condemni a l'ostracisme de tants i tants títols que romanen oblidats entre la pols dels magatzems de la memòria. Trist és el record, en aquest sentit, de la inèdita *Berd* del també mallorquí Luis Casasayas. Un film gairebé de culte entre els pocs afortunats que l'han vist en projeccions privades, però que sembla que mai no arribarà a les sales comercials.

Un altre dels lluitadors de la utopia cinèfila que s'han mostrat molt inquiets i actius en els darrers anys

és David Mataró, que ha estat autor d'un parell de curts premiats a les Illes: *Reflejos de una dama* i l'enginyós *Gas*, i que es troba preparant el seu debut al llargmetratge. Un projecte encara sense títol i promogut per La Nau, que aspira a convertir-se en un film comercial en què Mataró pugui lluir la seva innegable i estimulante habilitat narrativa.

Mentrestant, ell continua movent els seus films anteriors que es passen pels certàmens de curtmetratges de la comunitat acumulant prestigi i reconeixement moltes vegades estèril però encoratjador.

Un altre narrador de petites històries és Nick Igea, que debutà amb un dens *curt* titulat *Corderos de Dios* en què uns nins jugaven a la ruleta russa. La cinta, rodada a Mallorca, va agradar molt en els innumerable festivals en què va ser presentada pel seu autor, però no ha servit perquè pogués fer el bot al llarg. Un objectiu més proper gràcies a un nou curt, Eduardo Peláez, que confirma el director mallorquí com una de les promeses més suggeridores de l'actual pedrera del cinema breu. La pel·lícula ha estat seleccionada per representar Espanya en el Festival Internacional de São Paulo i la va emetre Canal+ entre els seus curtmetratges recomanats. La història d'aquest home que surt un dia de casa seva i és confós amb un altre per tothom va ser rodada a Madrid amb un pressupost de sis milions.

Pere Riutort és un altre nom que cal memoritzar. Va presentar fa uns mesos el curt *Hambre*, interpretat per la popular Antonia San Juan, sumant-se així a l'efervescència del cinema fet a ca nostra. I com ell, uns altres somiadors de cel·loide amb denominació d'origen balear, que han lluitat sempre per fer realitat les seves il·lusions a 24 fotogrames per minut. Uns amb més fortuna que no d'altres. Un reconeixement per a tots ells, que

qualque dia podran encapçalar uns crèdits cinematogràfics com uns altres mallorquins que ja ho han fet abans: el consolidat Agustí Villaronga, Toni Aloy, que després d'*El celo*, el seu debut de la mà de Lauren Bacall, prepara una *road*

Els curtmetratges són la millor escola de cineastes

movie medieval; l'excrític Daniel Monzón... I un llarg etcètera que encara ha de venir. Caliu en tenim.

*Daniel Monzón va néixer a Mallorca, però de ben petit partí cap a la Península amb la seva família (València i Madrid), per la qual cosa i tot i la caparruda reivindicació dels seus orígens insulars quan se li qüestiona, la seva formació i els seus esforços no tenen arrels illenques. El seu talent, si el consideram innat, potser sí. Actualment, el seu cas és el d'una realitat professional, ja que ha dirigit el seu segon film comercial: *El robo más grande jamás contado*, amb Antonio Resines i Neus Asensi com a protagonistes, i precisament rodada en part a Mallorca. El seu primer llarg fou *El corazón del guerrero*, interpretat per Joel Joan, Neus Asensi, Santiago Segura i Fernando Ramallo.

Entrevista

FOTOS: Sebastián Terrasa

Aina Salom

«Esperam que amb la gestió de l'Ibsalut
disminueixin les llistes d'espera»

Antoni Oliver

Aina Salom, consellera de Sanitat, ha rebut des de primer de gener les competències de l'Institut Nacional de la Salut, ara dit Ibsalut, i creu que des de la proximitat serà més fàcil fer front a les demandes de millor qualitat en l'atenció i d'increment de les infraestructures sanitàries.

Una de les prioritats en la seva gestió és culminar la reforma del psiquiàtric, que suposa de fet la seva desaparició, i millorar les infraestructures sanitàries. Creu que la dotació de 102 mil milions de pessetes per a les transferències de Sanitat, ara per ara, és

–Alguna reivindicació ha quedat fora?

–Reivindicàvem que a més d'aquests 102 mil milions de pessetes era important el capítol d'inversions, perquè no hi ha una altra comunitat on les inversions estan tant endarrerides de forma històrica, des de fa molt de temps, com

començament de les noves inversions, però és possible que, d'aquí a un cert temps, aquests doblers no bastin. Aquesta quantitat dona per a algunes coses, però n'hi ha que s'han de fer, com per exemple la reforma de Son Dureta, etc. Aquests doblers serveixen per començar, però quan no bastin s'hauran d'obtenir els recursos per a una qüestió tan important per a l'estat del benestar com la Sanitat. El que va passar va ser que l'anterior secretari d'Estat, Jiménez Reina, que estava tocat pel cas Gescartera, va fer un repartiment del finançament així com Déu li va donar a entendre; llavors, la persona que va venir darrere, perquè quadrassin els números, es va haver d'inventar l'impost sobre les benzines, que des del dia u de gener l'Estat central ha aplicat i ha donat potestat a les comunitats autònomes per obtenir finançament per a la Sanitat. Nosaltres hem dit que de moment no aplicarem aquest impost, segurament l'any que ve tampoc, però això no vol dir que no s'apliqui si per al bé del ciutadà no basten els recursos. De tots els recursos, també s'ha de parlar de la qualitat de l'assistència sanitària i això val doblers.

«En la dotació de les transferències s'ha previst la insularitat»

correcta, ja que no se'n varen poder aconseguir més i suposa un increment sobre la xifra anterior de l'Insalud, i que si de cas, més endavant, es podrà completar aquesta dotació amb l'impost sobre la benzina, no de forma immediata, però tal vegada d'aquí a dos anys.

–Com valorau la dotació econòmica de les transferències de Sanitat?

–En primer lloc, cal dir que aquests 102 mil milions de pessetes, que és el que s'ha aconseguit més una quantitat addicional de mil milions de pessetes per pagar determinades factures estan determinats pel nou model de finançament autonòmic. Aquest model s'adreça, per una banda, a la població major de 65 anys, població protegida i, per primera vegada, es preveu el factor d'insularitat, que mai no s'havia previst. Tot això sobre la base del cadastre del 99. Dit això, ens trobam amb una quantitat que no és per tirar coets, però permet assolir les primeres mesures, o bé d'infraestructures o bé de model sanitari.

aquesta. Vàrem lluitar per aquest reconeixement fins al darrer segon i també des d'altres àmbits, des del Règim Especial de les Illes Balears, i es continuarà amb aquesta reivindicació, perquè no hem de ser una comunitat amb diferències respecte d'altres, com per exemple les Canàries, que són unes illes que tenen el seu RE i han pogut negociar unes transferències dignes i per aquí insistirem, per solucionar aquest tema. D'altra banda, o s'acceptaven els 102 mil milions, amb aquest tres barems, o res, és a dir, quedar-se amb els 72 mil milions dels anys anteriors. També s'ha de tenir en compte que el nou finançament autonòmic estava supeditat a l'acceptació de Sanitat, és a dir, que hi havia poc marge de maniobra, la possibilitat de negociar era més aviat minsa, perquè el que es perdia era més del que es podia guanyar.

–Es posarà l'impost de les benzines per completar el finançament sanitari?

–En principi, amb aquests 102 mil milions de pessetes es pot fer front al

–Ha augmentat la quantitat de pessetes per habitant en finançament de la Sanitat?

–Abans no s'aplicava un altre indicador que no fos la despesa per habitant. Ara s'apliquen altres indicadors. Aquí la despesa per habitant estava a un poc més de noranta mil pessetes per habitant i érem la darrera comunitat autònoma en finançament, i la mitjana espanyola eren 112.000. Aquesta fórmula era perquè no es

Roldan

Cream espais per conivure

Eusebi Estada, 66 - 68 - 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.roldan.es>

E-mail: roldanib@roldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

mirava la insularitat, el percentatge de població protegida o la població menor de seixanta-cinc anys. Aleshores, d'aquests tres indicadors nous, en surt una altra mitjana. Calculam que amb el nou finançament ens col·locam dos o tres punts per damunt de la mitjana, segons el sistema anterior, però ara que hi ha indicadors nous s'ha d'observar on ens situam realment i veure l'esforç que fa cada comunitat autònoma envers la Sanitat.

—Ara us trobareu amb despesa sanitària disparada, llistes d'espera, atenció massa ràpida als pacients, els problemes de sempre..., com solucionareu aquests temes?

—Aquests temes fan referència a la qualitat de l'assistència sanitària. El primer error que va fer la ministra Villalobos va ser dir que acabaria amb les llistes d'espera i això no pot passar

mai perquè voldria dir que hem acabat amb els malalts i que la gent no té necessitat d'esperar i, per començar, és una incongruència. No vull fer cap tipus de demagògia amb el tema de les llistes d'espera. El que sí esperam és que entre els hospitals del Govern,

entre el de Son Dureta i entre el de Son Llätzer les llistes d'espera disminueixin; no només les llistes d'espera quirúrgiques, sinó també les tecnològiques, de proves, etc. Esperam aquest efecte. Creiem que Son Llätzer assumirà les seves urgències i arribarà al seu rendiment òptim, que Son Dureta es veurà alleugerida d'aquesta pressió que ara pateix i, d'altra banda, no es tancarà l'Hospital General mentre sigui ne-

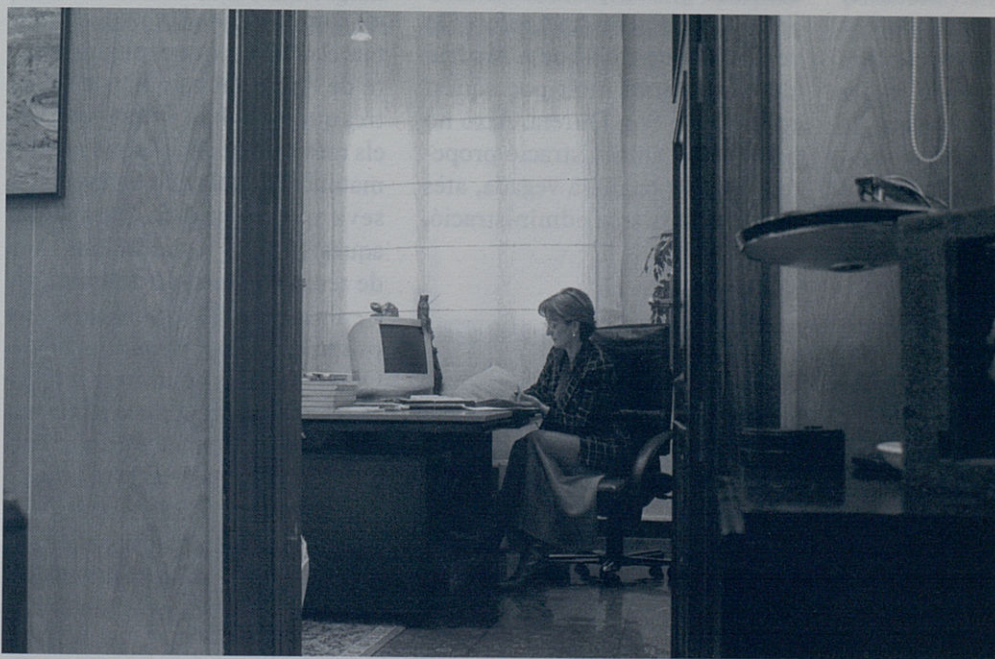
cessari. D'entrada això donarà com a conseqüència que baixarà la pressió de les llistes d'espera. Jo abans criticava a la ministra que digués que acabaria amb les llistes d'espera, perquè és impossible, la sanitat és un pou sense fons i com més estructures crees,

«La Sanitat, com més estructures té, més demana»

més demanda. El que passa és que crec que es millorarà i no passarem pel que hem passat tots aquests anys.

—Que té a dir quant al que es reclama des d'atenció primària: més temps per malalt?

—Els metges demanen deu minuts per

Embat

Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

poder atendre els pacients. Aquesta pregunta me la feren uns metges de primària. Jo vull que els metges dediquin a cada pacient el temps que sigui necessari, si tinc grip i amb tres minuts aquest problema es pot resoldre, no vull que n'hi

a 9.000, i els metges només poden atendre la població si lleven temps a la formació. I jo crec que els metges han d'estar permanentment formats i l'usuari té dret que el metge estigui format i tingui temps per fer un treball en equip, etc. Es

un altre tema de qualitat i en un any i mig que queda s'haurà de potenciar aquesta qualitat i que la gent pugui veure les di-

«Els metges han d'estar permanentment formats»

estiguin deu. S'ha d'atendre el temps que sigui necessari. Dit això, els metges de primària han de tenir el temps necessari per atendre els malalts. Jo comprenc molt bé la seva reivindicació. Ells tenien un temps que començava a les vuit del dematí, tenien sessions clíniques, formació, dues o tres hores de consulta mèdica; en acabar el dia, un altre temps dedicat a la formació, discussió de casos, etc. Ara els centres de salut tenen molta més gent a causa de l'augment de població i segueixen amb les mateixes plantilles. Hi ha centres que han passat de tenir 3.000 habitants

diferències entre la gestió d'ara i l'anterior. De fet, aquesta diferència positiva s'ha notat als hospitals del Govern des que entràrem a governar i esper que ara es noti també amb una millor atenció a l'usuari. Ens resta la reforma de Son Dureta, ara s'ha aprovat el nou Pla director de Son Dureta. S'ha de reconèixer que els professionals de Son Dureta fan un gran esforç i la veritat és que trob que a Madrid els ha importat molt poc aquest col·lapse de Son Dureta. Això no passa a una administració propera. Ara, per primera vegada, atès que som una sola administració,

hi haurà també una major coordinació. Ara hi ha un acord per actuar conjuntament tots els centres en cas que la grip augmenti. Per exemple, avui dematí hi havia disset persones a urgències de Son Dureta, però és que hi hagut vegades que n'hi havia cent. Ara, hi ha una coordinació i un aprofitament més racional dels recursos.

–Quins aspectes prioritza el Pla de salut mental?

–En vint anys no s'havia fet res en qüestió de salut mental. Tots els malalts estaven tancats en el psiquiàtric o bé soterrats a ca seva. Es procurava ocultar els malalts mentals, allunyar-los de la societat. Era esgarriador veure com estaven els pavellons del psiquiàtric l'any 99. S'havien de fer passes per canviar d'una salut mental tancada i hospitalocèntrica a una salut mental comunitària. Això vol dir que tots els malalts que es puguin treure de l'hospital psiquiàtric i d'altres que no hi han entrat –que són els més afortunats, perquè no és el mateix el malalt que ha estat a ca seva que el que ha passat per aquests tipus d'instal·lacions– han de tenir una atenció ambulatoria o en pisos assistits, però no en un psiquiàtric com el que hi havia. Quasi totes les comunitats autònomes han fet ja passes cap a la reforma menys aquesta. En primer lloc, hem fet una avaluació mèdica i psiquiàtrica de tots els malalts, perquè no tenien ni història, endemés de no tenir la dignitat de les infraestructures, no tenien ni història. Hi havia al·lots que hi havien ingressat als catorze anys i allà es quedaven, i també hem trobat un nombre important de discapacitats psíquiques que mai no haurien d'haver estat en un hospital psiquiàtric. A aquests malalts disminuïts psíquics, se'ls ha donat una sortida amb la col·laboració de Benestar Social i n'hi queden molt pocs. Els que han tingut patologies psiquiàtriques s'han fet grans i n'hi ha quasi vuitanta. Per a aquestes persones es farà un psicogeriàtric. Es procurarà que els altres

malalts tornin amb la seva família si és possible i també hem habilitat vint-i-un pisos nous i estam també condicionant centres de mitja estada a Menorca i Eivissa, llocs on no s'havia fet absolutament res. A Eivissa començam amb un centre de rehabilitació i a Menorca amb un de mitja estada a Ciutadella, a Inca un altre de mitja estada, i diversos centres de rehabilitació més. Esperam que a finals de legislatura podrem acabar amb el psiquiàtric, no amb el lloc, sinó amb el que és el psiquiàtric com està ara. Només quedaria per a les urgències psiquiàtriques i l'edifici de damunt urgències serà un edifici dedicat a aguts. També hi pot haver laborteràpia, tallers ocupacionals, etc. Això és el que quedaria del recinte, i tota la resta seran pisos, centres de rehabilitació, centres de mitja estada..., es tracta de posar el malalt una altra vegada dins la comunitat, d'on no hauria

d'haver sortit mai. Si tenen família, amb la seva família, o a uns pisos assistits, amb monitors, perquè són persones que es valen per elles mateixes. El darrer punt és la incorporació laboral, tema en el qual estam fent molta feina.

—Es reduirà la despesa assistencial i farmacèutica?

—Madrid abans gestionava 82 mil milions i en aquesta quantitat hi entrava tot. Ara els 102 mil milions són per als mateixos fins i, si no es gasten en Sanitat, l'Estat pot dir que es torni el que no es gasta. Ara es gastarà aquí i s'administrarà aquí. Quant a la despesa farmacèutica, té a veure amb atenció primària. L'lbsalut té uns doblers i els dóna als centres de salut i hospitalaris, el qui té la capacitat de gastar

és el metge d'atenció primària. En aquest sentit s'ha de dir que la despesa per habitant, pel que fa a receptes, va pujar a xifres que superaven en tres o quatre punts la mitjana espanyola. L'any passat la despesa farmacèutica va augmentar un

«Quasi totes les comunitats ja han fet passes per a la reforma sanitària»

11,5 per cent, mentre que a la resta d'Espanya ho va fer un 7,5.

—Per què?

—Doncs perquè no s'ha fet una bona gestió, perquè, si a les altres comunitats autònomes pujà un set per cent, és clar que aquí es va disparar. Ara, també es fa deduir per què s'ha disparat, i és perquè els

metges d'atenció primària s'han vist sotmesos a una pressió demogràfica que és molt grossa. Aleshores, a causa de la manca de temps perquè s'han d'atendre moltes més persones, es recepta més. S'ha doblat el nombre de persones per atendre en alguns casos.

sempre. I fa tres mesos vàrem posar en marxa, conjuntament amb la Conselleria de Benestar Social i l'Ajuntament de Palma, un centre d'atenció sanitària i social per a les persones que exerceixen la prostitució, perquè tenim informació que aquestes per-

sones, per por o per qualsevol altre motiu, no acudeixen als recursos de la sanitat pública, però

«Els farmacèutics amb oficina de farmàcia es poden dedicar a la política»

Per exemple, a tots els ajuntaments costaners ve gent de la Península a fer feina durant sis mesos, això sense parlar d'immigrants magrebins. Si vénen d'Andalusia o d'Extremadura poden cobrar unes ajudes importants, i les persones més joves vénen a fer feina amb els padrins i els infants, perquè necessiten unes persones que estiguin amb els infants. El que comenten els metges és que reben aquesta gent amb targeta sanitària extremeña o andalusa, i aquesta gent té uns tractaments en marxa, unes necessitats que s'han d'atendre. Aquesta gent no es donarà mai de baixa de la seva comunitat, perquè perdrien aquesta ajuda. Vénen aquestes persones i a més no es tenen en compte a l'hora del finançament, perquè no s'ha tingut mai en compte la població de fet.

—S'atenen els immigrants, independentment que estiguin o no empadronats o tinguin o no targeta sanitària?

—No tinc coneixement que mai s'hagi presentat aquest problema abans que la transferència fos nostra. Als hospitals del Govern se'ls ha atès

som davant un problema de salut pública, perquè aquestes persones tenen un risc i som una comunitat amb una alta taxa de malalties venèries, sida i hepatitis C, que són malalties greus. Això ha de ser un recurs a mitjà termini, perquè s'han d'articular totes les mesures perquè aquestes persones puguin ser ateses als centres de salut i, si necessiten ingressar, ho facin als nostres hospitals. En aquesta comunitat no n'hi ha hagut, però en altres comunitats hi ha hagut i sempre que això s'ha duit als tribunals l'Insalud ha perdut, és a dir, s'ha d'atendre a tothom.

—Es mantindran els concerts amb les clíniques privades?

—D'entrada es mantén el programa amb la Policlínica, la Creu Roja i Sant Joan de Déu. També s'ha de dir que volem posar en marxa a Son Dureta una unitat de cirurgia cardíaca i una unitat de trasplantament de moll d'os i un altre assumpte que estudiam és posar una unitat de trasplantament, estudiam i fem prospectives dels casos que podem tenir i els òrgans que podem obtenir.

—Voleu aclarir alguna cosa respecte a la venda de productes de la seva farmàcia a la Llar d'Ancians, que ha estat polèmica per la presumpta incompatibilitat?

—Des de l'any 1979 hi ha la farmàcia posada davant la Llar dels Ancians i sempre han vingut a comprar medicaments de la Llar, perquè es la farmàcia més propera, mai no he tingut cap conveni i sempre he sabut que si no volen venir no vénen. En segon lloc, la Llei d'ordenació farmacèutica del 98 diu que els farmacèutics amb oficina de farmàcia es poden dedicar a la política i a altres qüestions professionals, però fa una menció expressa a l'activitat política, i deixa clar que el que s'ha de fer es nomenar un substitut i, en aquest cas, la farmàcia és un patrimoni, no perquè ho digui jo, sinó perquè ho diu la Llei i a més les farmàcies sempre s'han pogut heretar de pares a fills i una cosa que s'hereta és un patrimoni. Jo vaig nomenar un substitut. Si abans de ser consellera s'hi hagués trobat algun inconvenient, jo no hauria estat consellera. Pel que fa a això que diu el PP que anirà a un contenciós administratiu, dic que hi vagin, perquè els partits d'esqueres quan hem pensat que les coses no estaven clares així ho hem fet, per exemple, en els casos del túnel, Bitel i Mapau. El què ha de fer el PP, en lloc d'anunciar tantes coses, és posar aquesta demanda als tribunals. El que passa és que el PP pensa que, en política, tot hi val. És possible que a alguna persona no li hagi quedat clar que no tinc cap incompatibilitat, però des del meu punt de vista és ben clar.

Optica Suva

MULTIOPTICAS

**50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI**

carrer dels Oms, 26
Tel. 971 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

EL MIRALL

EL MIRALL BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./Sra. _____

DNI _____

Adreça _____ Núm. _____ Pis _____

Codi postal _____ Població _____

Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 4.000 ptes. de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària/d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/caixa _____

Signatura

Agència/oficina _____

DC _____ Cte./Lta. núm. _____

Margalida Orfila

«Les Balears tene una riquesa arqueològica que pot atreure el turisme cultural»

ANTONI OLIVER

Margalida Orfila, catedrànica d'Arqueologia de la Universitat de Granada, considera que les Illes Balears tenen un patrimoni arqueològic i cultural digne de ser vist i que s'ha de posar a l'abast dels visitants, d'un tipus de turisme cada vegada més interessat pels valors culturals i patrimonials, a imitació dels viatgers dels segles XVIII i XIX, que varen ser els pioners del turisme cultural a l'hora de visitar els grans monuments de Grècia, Roma i la Mediterrània oriental.

—Com s'encaixa el binomi arqueologia i turisme?

—En certa manera l'arqueologia és una de les causes que la gent es comenci a moure i vagi d'una banda a l'altra. Roma va ser un focus important durant l'època renaixentista, la gent va començar a resar i a fer pelegrinatge, i en l'època del Renaixement a Roma es fan moltes obres, treuen moltes coses antigues i fan guies de tots els monuments. A la gent li comença a fer gràcia conèixer els monuments, quant més antics millor. En el segle devuit l'educació dels fills de l'aristocràcia incloïa una formació clàssica molt notable i es donava importància a veure els llocs i es feia el *gran tour*: s'anava per tot Europa i es visitava Atenes i Roma. Es volien conèixer els llocs directament i després d'aquestes ciutats clàssiques s'hi anaven afegint visites per la Mediterrània, etc.

—Quina conseqüència té aquest tipus de turisme formatiu?

—Crea una sèrie d'infraestructures, hi ha unes rutes, uns llocs per estar, i aquestes coses es donen a conèixer mitjançant uns dibuixos, la impremta és molt important per a aquesta tasca de difusió i divulgació. També se'n duen coses a casa, sobretot els anglesos i els alemanys, i cada vegada hi ha més interès a veure coses, s'escriuen llibres, com el *Viatge a Itàlia* de Goethe, llibres de Heine i Stendhal, els viatges de lord

Byron, i arriba un moment en què milloren les infraestructures, arriba el ferrocarril i els viatges es comencen a popularitzar. Els vaixells comencen també a anar amb vapor i això n'augmenta la velocitat i és més fàcil moure's. Una fet important és que s'introdueix la fotografia i aquest és un bon mitjà de difusió d'aquests llocs. Tot això arriba a fer-se massiu durant el segle XX.

—Què influeix en aquesta popularització del viatge turístic i cultural?

—Hi ha diversos fets que es produeixen en el segle vint, com per exemple uns avanços de tipus laboral, les vacances d'un mes pagades; hi ha més facilitat per moure's en popularitzar-se l'ús de l'automòbil turístic i de l'aviació comercial, i, finalment, s'arriba al turisme com a moviment de masses.

—El turisme de masses que només vol platja i sol.

—Sí, perquè aquesta gent que va començar a veure monuments també es va adonar que en els països de la Mediterrània feia bon temps i hi havia platges, així que de passada varen descobrir el sol i això inicià, juntament amb la millora de les comunicacions, el negoci turístic. El que passa és que aquest turisme de masses torna a enrere, és a dir, que es torna a interessar, no només pel sol i la platja,

sinó que també vol veure els monuments i conèixer la cultura dels llocs que visita. Com se sap, hi ha una diferència entre viatger i turista, es comença a canviar i la gent ja no només fa el «guiari» durant el mes de vacances, hi ha un altre tipus de turista.

—Ha canviat la tipologia d'aquest turista de masses?

—Hi ha professionals liberals, persones de la tercera edat, treballadors per compte propi, professionals autònoms que es dediquen al teletreball, etc. És gent que disposa de més temps lliure, que es pot organitzar i agafar uns dies de vacances, un cap de setmana llarg, etc., i que entrarien més aviat en la categoria de viatgers, no de «guiris» o de turistes de sol i platja. Hi ha aquesta diversificació d'aquesta gent que fa feina un temps, i després es dedica a viatjar de tant en

tant i aquests viatges curts, caps de setmana llargs, *punts*, etc. moltes de vegades tenen a veure amb viatges culturals, dedicats a veure exposicions, conèixer monuments, assistir a concerts de música, etc. I també s'interessen per l'arqueologia, van a veure excavacions, una ciutat que tingui interès. El viatge ha recuperat l'esperit dels antics viatgers que feien dels seus desplaçaments una forma de nomadisme i intercanvi cultural. El turisme de sol i platja ha deixat aparcades durant anys les propostes culturals i la recuperació del patrimoni. La recuperació d'aquest darrer com un valor social actiu el situa com un element que confronta cultura i civilització i que simbolitza les senyes d'identitat pròpies, en aquest cas, de les Illes Balears, en un món global on la cultura mediàtica tendeix a la homogeneïtzació

—Quin futur tenen les Balears quant a possibilitats de captar aquest tipus de turisme?

—Continuant amb aquell esperit viatgers d'abans ens trobam que les Illes Balears tenen un patrimoni arqueològic important i són una destinació turística on es complementa la natura amb la riquesa cultural. De Menorca, sempre s'ha dit que és un museu a l'aire lliure, que té una quantitat de monuments extraordinària, però Mallorca també en té i Eivissa també. En aquests moments hi ha una espècie de rept per què l'illa està molt plena i s'ha de fer una diversificació de l'oferta de què disposam, com ara natura, esports, patrimoni i, dins patrimoni, arqueologia. Com a líder del mercat turístic internacional, les Illes Balears promouen un canvi del model orientat a la qualitat i a la diversificació del producte com a punt de partida del reconeixement d'una nova realitat turística en què l'oci s'orienta a l'intercanvi d'experiències i al coneixement de cultures. Si el turista vol conèixer la veritat d'aquest país, té en el seu patrimoni la millor font, un patrimoni entès com a història viva, una herència cultural que inclou tradicions, art, paisatge, llenguatge, entorn i paisatge.

—Però aquest patrimoni ha de ser accessible i se n'ha de garantir la conservació per poder rebre visites de turisme cultural.

—Aquí hi ha una part del problema, perquè s'hauria de menester una inversió amb infraestructura per preparar els jaciments per poder ser visitats i no d'una manera massificada, sinó d'una manera regulada, perquè no podem rebre la pressió, per exemple, d'una botiga on entra tothom. Les visites han de ser de grups de vint o trenta persones com a màxim, si es vol, no només que hi vagin, sinó que entenguin el que han vist i això significa crear una infraestructura, han d'anar amb uns guies, han de dur unes audioguies, etc. o una gent que acompanyi la visita.

Aquesta és una oferta de les Balears molt interessant.

-El patrimoni arqueològic a les Balears està ben conservat?

-El patrimoni arqueològic és el

«El viatge ha recuperat l'esperit dels antics viatgers»

gran desconegut. Hi ha moltes més coses del que la gent es pensa. Hi ha una sèrie de jaciments que comencen a estar preparats per rebre visites, el que passa és que en manquen més. Només que cada un o dos anys hi hagués un jaciment més preparat, en deu anys tindríem cinc o sis bons jaciments, o deu, i són suficients. No n'hem de menester més perquè tampoc no hi haurà tanta gent que vindrà i tampoc interessa que hi vagin d'una manera massiva. Hi ha jaciments que ja comencen a estar preparats i manquen fer més coses. Santa Ponça està habilitant parcs i està preparat-los com a jardí. Excavarem una vil·la romana a sa Mesquida que en no res estaria preparada; al puig de sa Morisca s'està fent molta feina perquè estigui preparat; ses Païsses cada vegada està més ben preparat; Capocorb, també; a Son Fornés, a Montuïri, han fet el museu del molí, però el jaciment en grups petits es pot visitar. A Pol·lència, també es pot visitar el barri resi-

dencial de sa Portella, el teatre i d'aquí a pocs mesos es prepara una part del fòrum per poder accedir al teatre.

-I jaciments marins?

-Empúries té un programa de visita de jaciments marins, també és una possibilitat a Mallorca, perquè hi ha prou

jaciments aquàtics coneguts que mereixen una visita, però això requerriria una major infraestructura.

-S'hauran de fer programes de conservació?

-Tenir obert un jaciment implica fer un programa de conservació i mantenir una infraestructura, sense això no paga obrir. Després, cada vegada que es fa una excavació si es vol conservar s'ha de tornar a tapar, perquè no li passi res, aquesta és la millor manera de conservació o també una bona consolidació i vigilància, tancat amb obra o persones vigilants.

-Es vigila el patrimoni arqueològic a l'hora de construir, es fan les suficients cartes, etc.?

-Aquesta seria una pregunta adreçada al Consell de Mallorca, però en aquests moments hi ha tècnics bastant bons i les inspeccions cada vegada es fan millor. Hi ha unes cartes arqueològiques que es varen

fer fa cinc o sis anys i quasi tots els jaciments hi estan ubicats. Aquest document ha d'estar a cada terme municipal i l'ajuntament hauria de consultar si aquell tros on es vol fer una obra té restes o no. Jo no puc anar a controlar totes les obres, ningú no ho ha de fer, sinó que els ajuntaments, que tenen l'obligació de vigilar pel seu patrimoni, han de fer aquestes comprovacions. S'haurien de tenir més en compte les cartes arqueològiques.

-Què queda per excavar?

-Tot, la pregunta més aviat seria què està excavat. Per exemple, Pol·lència no s'ha excavat ni en un u per cent. I fa cent anys que s'excava, és a dir, que ens manquen cent anys per acabar d'excavar.

-Hi ha jaciments de totes les èpoques, des de l'inici de la presència de l'home a Mallorca?

-Hi ha una polèmica de quan es va poblar Mallorca, no tenc prou coneixements en prehistòria com per entrar en la polèmica de si la presència humana és tan antiga com creuen alguns o no, sembla que no és tan antiga com s'havia dit, però hi ha prou història i jaciments de quasi totes les èpoques que es coneixen que estan excavats, i podien estar preparats per rebre gent, tant d'època prehistòrica com romana i moltes coses d'època àrab i medieval.

25è ANIVERSARI
1976-2001
GRÀCIES
PER COMPARTIR
AMB NOSALTRES
LES VOSTRES AVENTURES

ES
REFUGI

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma
Tel. 971 71 67 31
Fax 971 71 85 97
refugi@detallsport.es

artistic

arts
xisco
gràfiques

Tel. / fax: 971 475 754

Les cases de Galatzó i ses Sínies

GASPAR VALERO

Orientacions de camí

Partim des Capdellà i anam a cercar el camí vell de la possessió de Galatzó, per la qual cosa, des del final del carrer Major, deixam la carretera d'Andratx a l'esquerra i voltam a la dreta, on comença el nostre camí, ample i asfaltat, denominat precisament carrer de Galatzó. Sortim des Capdellà i poc després es veuen a l'esquerra les cases de Son Durí.

Avançam per camí planer i, alguns minuts més endavant, a l'esquerra deixam el camí de Son Hortolà, amb el puig de sa Grua que s'alça rere les cases. Envoltats de sementers d'ametlers i garrovers, caminam sobre un asfalt molt deteriorat; després, passam un redol de pins i l'asfalt del camí s'acaba. Ens trobam a la contrada anomenada ses Rotes Llargues, entre garrovers i oliveres, i amb una caseta a l'esquerra i barrera metàl·lica en ple camí que es pot obrir. Una inapreciable pujada ens deixa en pocs minuts sobre el coll Gomà, ara amb pins i amb alguna alzina, on franquejam la barrera de Galatzó. En lleugera davallada, entre pins i alzines, arribam a la confluència amb el camí que, cap a la dreta, condueix per Ca l'Amo en Biel a la carretera des Capdellà a Galilea i Puigpunyent. En aquest entreforc, la ruta cap a les cases de Galatzó continua per l'esquerra. A un cen-

tenar de metres a l'esquerra, deixam un camí que va cap a l'Argolla i a la caseta des Tramuntanal. Prest arribam a una petita construcció situada a l'esquerra del camí, vora el torrent; és el graner del Delme, lloc on es guardava des de l'edat mitjana fins a principis de segle XIX la contribució en blat que havia de fer la possessió als senyors feudals de la comarca anomenada el Pariatge, domini repartit a mitges entre el bisbe de Barcelona, senyor des dels temps de la conquesta de 1229, i el rei. Des del graner del Delme, avançam entre parets, amb vista cap a la dreta sobre els molins d'aigua de Galatzó i, en pocs minuts, arribam a les cases de Galatzó.

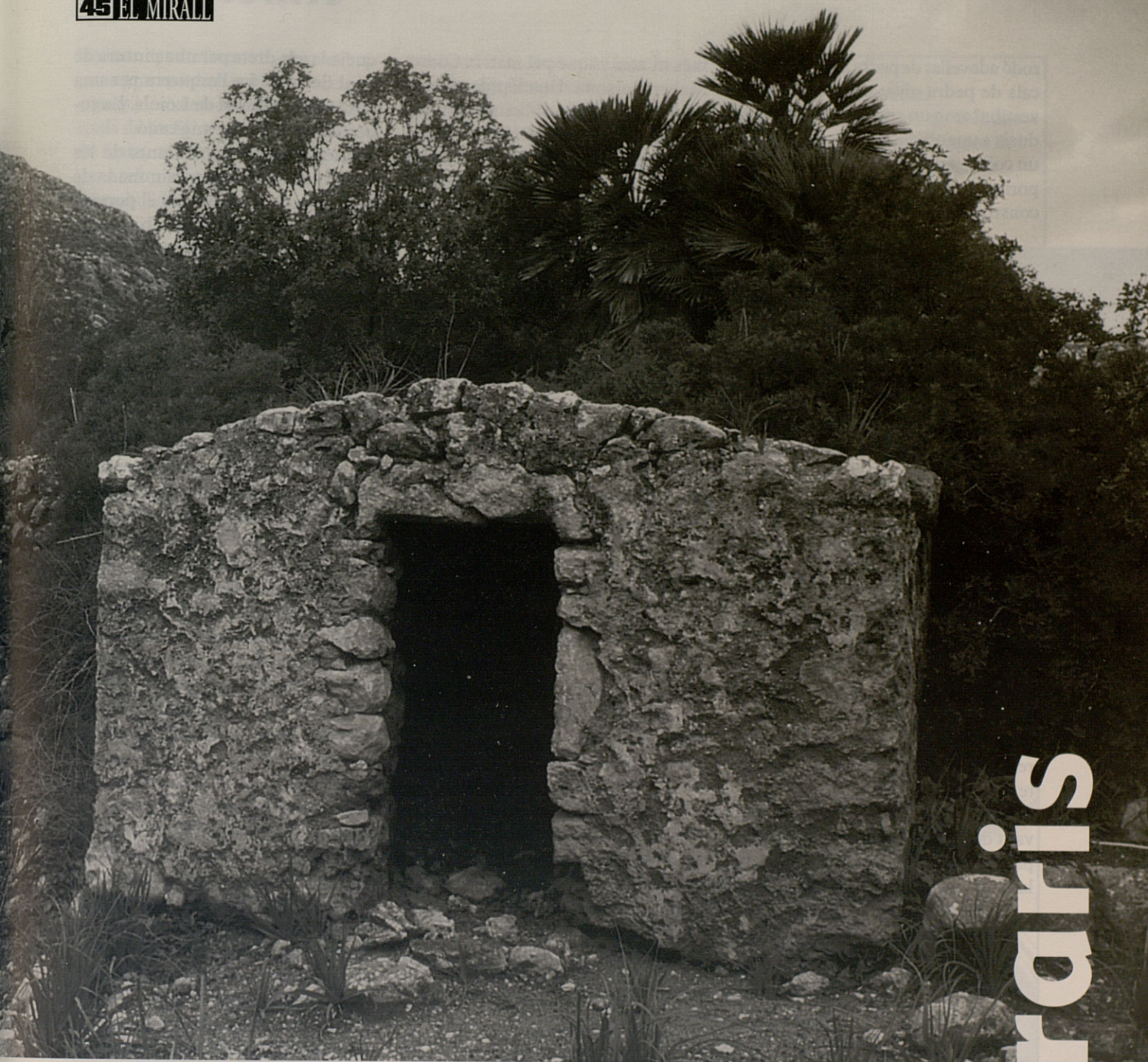
Les cases de Galatzó

En època islàmica, la contrada de Galatzó constituïa una alqueria. En el repartiment de després de la conquesta catalana de 1229, correspongué al bisbe de Barcelona, Berenguer de Palou, que cedí les seves possessions als seus porcioners, i es reservà la jurisdicció senyorial i els censos alodials que li pertocaven. Amb motiu dels continus conflictes entre la jurisdicció del bisbe i la reial, l'any 1323 es creà el Pariatge, fórmula de concòrdia i de repartiment de l'administració de les terres jurisdiccionals del bisbe de Barcelona. L'any 1283 sabem que l'alqueria Galatzó

era posseïda per Guillem Porcel i en 1344 per un nét seu del mateix nom. Durant els segles XV i XVI pertanyia als Vivot i era marc d'una important activitat ramadera, especialment d'ovelles, però també de ramat boví. Concretament el 1424 era propietat de Joan Vivot. A l'estim de 1578, Galatzó pertanyia a Antoni Vivot i era valorada en 16.000 lliures. El 1626 en tenia l'usdefruit la senyora Olesa, viuda de Vivot; aleshores tenia cases amb torre de defensa, capella, celler i tafona i també comptava amb molins d'aigua; la finca era dedicada

Graner Delme.

a vinyes, olivars, conreu de cereals i lleguminoses, i hi havia pinars i garrigues on pasturaven guardes de 405 ovelles i 400 cabres. L'any 1627 Joan Vivot vengué la finca a Pere Ramon Zaforteza, primer comte de Santa Maria de Formiguera i pare del Comte Mal. La propietat restà en mans dels comtes de Santa Maria de Formiguera, títol que successivament passà a les famílies Rocafull, Morro i Ferrer de Sant Jordi. El 1846 era propietat de Joan Antoni Ferrer de Sant Jordi i de Vives, comte de Santa Maria de

Formiguera, que escriví una obra titulada *Descripción del predio Galatzó en la isla de Mallorca*. Cap a l'any 1870 la possessió passà a mans de l'empresari Ignasi Fuster Fuster, de Can Polla, que la mantenia el 1882; aleshores tenia una superfície de 1.917 quarterades i es valorà en 624.000 ptes. A finals dels anys quaranta del segle XX, la finca de Galatzó fou adquirida per l'industrial basc Victorio Luzuriaga, els hereus del qual encara la posseeixen, malgrat diversos intents de compra plantejats recentment.

Descripció

El gran casal de Galatzó presenta una façana situada sobre una espaiosa carrera delimitada a l'altra part de l'edifici per un jardí. L'alçat és de tres plantes: planta baixa, planta noble i porxo. Tot el parament de la façana es mostra decorat amb la tècnica de l'esgrafiàt (petites pedres que dibuixen figures geomètriques o vegetals, encastades en el referit de la paret); també marquen la data de 1880 i dibuixen el contorn d'un rellotge de sol. El portal forà és de grans dimensions, d'arc

Itine
raris

rodó adovellat de pedra maresa i brancals de pedra viva; dóna accés a un vestíbul amb un arc rebaixat que condueix a una ampla clastra centrada per un coll de cisterna amb una pica. Les portes de l'angle nord de la clastra constitueixen l'entrada a la tafona i a

més ni menys que pel mateix Comte Mal en persona. Una làpida situada sobre el portal ens explicita aquest patronatge: DON RAMON BURGUEZ ÇAFORTEZA Y FUSTER. Cde De Sta Ma De FORMIGra FEU ESTA OBRA. 1688

En l'època islàmica, la contrada constituïa una alqueria

les piques de triar l'oli. La tafona és de grans dimensions, amb trull i premsa mecanitzats, i es troba en bones condicions de conservació.

De la casa dels amos, a la dreta de la clastra, destacam la bella i espaiosa cuina, amb coberta de volta de canó amb llunetes i altres elements exemplars dins l'arquitectura tradicional mallorquina (llar, pica...). El primer pis és ocupat per la casa dels senyors, amb amples sales i cambres ricament ornades. Al porxo, encara es conserva alguna de les creus de fusta que es relacionen amb la llegenda del Comte Mal.

Novament a l'exterior, a la part de llevant de les cases, vora el camí principal, podem contemplar el frontis de la capella. Fou aixecada l'any 1688 ni

Una gran planta de tabac ombreja el portal. La capella fou restaurada l'any 1952 pel propietari d'aleshores, Victorio Luzuriaga, amb participació de Miquel Fullana.

El portal de llinda de la capella dóna pas a l'interior, que presenta una planta rectangular dividida en tres trams per pilastres de pedra maresa que contenen una secció de columna. El primer tram és ocupat per una tribuna a la part superior que allotja el cor. El segon és el cos central, ocupat pels bancs i el tercer constitueix el presbiteri, amb tres graons de pedra de Galatzó que donen accés a l'altar i al retaule, producte de la restauració de 1952. Aquest retaule és presidit per una imatge de la Mare de Déu del Carme (patrona des Capdellà), flan-

Sobre la làpida, hi ha l'escut del Comte Mal, bellament esculpit i flanquejat per dos angels.

quejada a la dreta per una pintura de Sant Sebastià i a l'esquerra per una altra de Sant Ignasi de Loiola. La coberta és de volta de mig canó.

Conten encara els habitants de les cases que a la mateixa cantonada de la capella, fent angle amb el porxo a amb el camí de ses Sínies, hi ha una mossàfeta a la pedra que és una potada del cavall del Comte Mal, condemnats -animal i cavaller- a penar eternament per aquestes contrades allunyades.

Des de les cases de Galatzó, ens dirigim cap a ses Sínies, pel camí que parteix per davall la porxada, amb la banda esquerra aferrada al mur de les cases i cinc pilars a la dreta, i continua emmarcat entre parets de camps de conradís. Una mirada a la part posterior de les cases ens fa veure el gran aljub. Passam un petit gual sobre un torrent i avançam per un sementer amb ametlers. Deixam a l'esquerra un camí i, més endavant, al final d'una tanca d'ametlers, el camí volta a l'esquerra i després a la dreta, davant una barrereta que permet continuar per la plana coneguda amb el nom de na Llaneres, amb camps de conreus, marjades, clapers i tanques de paret, amb pins, mates i càrritx que guanyen terreny al conradís. Després arribam a un portell sense barrera que ens endinsa pel pinar i passam vora alguns forns de calç. A l'esquerra, trobam un enorme forn de calç amb restes d'un abeurador per a bestiar. El forn de calç presenta la particularitat de tenir la barraca del calciner adossada al cintell mateix o paret exterior de l'olla, a la part dreta de la portada del forn.

Tota aquesta contrada que comunica na Llaneres amb ses Sínies constitueix una estreta vall, situada entre els contraforts de migjorn del puig de Galatzó, a la dreta, especialment pel puig de ses Planes (519 m), i pels contraforts de llevant de la mola de s'Esclop, bàsicament el puig de ses Fontanelles (868 m), es Batiat (717 m) i el puig Batiat (640 m), a l'esquerra.

Continuam pel camí ample, amb testimonis de torrentades que han descarnat la via. La ruta s'allarga entre estepes llimonenques i alguna estepa joana, i amb garballó i argelagues, sempre entre costers de muntanya

Cases de Galatzó.

Pou de ses Sínies.

Façana de les cases de Galatzó.

bàsicament desforestats, però amb alguns pins que han sobreviscut els incendis i les ventades. Així, ja a la contrada de ses Sínies, arribam a una casa de fusta, a la dreta del camí, bastida per a refugi de caçadors sobre una àrea de treball de carboners, amb rotlles de sitja i barraques.

Ben aviat, arribam al pou de ses Sínies. El pou presenta un tall vertical relativament profund, folrat per una paret de pedres calcàries lligades amb morter de calç que dissenyen una secció circular. Sobre el nivell del terreny, ens mostra un coll bastit amb la mateixa tècnica que a l'interior, de doble filada de pedres, excepte en el segment dedicat a l'extracció de l'aigua, on només hi ha una filada de pedres. La part superior del coll és coronada per una jàssera que aguanta la corriola per treure aigua. A la dreta, hi ha una llosa inclinada que permet la caiguda de l'aigua cap a la pica lateral, retocada amb ciment.

Pels voltants, trobarem el torrent que davalla de l'esquerp comellar de ses Sínies, amb un jaç completament irregular i disforjo a causa de les torrentades, que remogueren completament el curs del torrent. Aquest comellar comunica amb els senders que arriben a la mola de s'Esclop i al puig de Galatzó. Després del pou, podem observar a l'esquerra, a uns cent metres del camí, les restes d'un poblat pretalaiòtic. Es tracta d'una construcció naviforme, amb mur ciclopi reutilitzat per bastir una barraca de roter. Trobarem també diverses tipologies de clapers i altres barraques perdudes entre la vegetació.

Des del pou de ses Sínies tornam enrere cap a les cases de Galatzó, pel camí ja conegut. A poc més de cent metres del pou trobam la casa de fusta. Prest passam vora el primer forn de calç, a l'esquerra, amb una olla de grans dimensions. Més endavant, en trobam un altre de més gran i un tercer, més petit. Poc més enllà arribarem al portell que ens acomiada del pinar i ens endinsa dins na Llaneres. Deixam a la dreta un camí i avançam per un sementer amb ametlers. Prest passam un petit gual sobre un torrent i ens acostam a les cases de Galatzó pel camí emmarcat entre parets de camps de conradís. Novament

arribam a les cases de Galatzó, que aquesta vegada deixam a la dreta.

Per arribar as Capdellà, tornam una altra vegada pel camí vell de Galatzó, de carro i ample. Prest arribarem al graner del Delme. Un centenar de metres a la dreta, cal deixar de banda un camí que va cap a s'Argolla i, just després, abans d'arribar al pont del torrent, hem de desviar-nos cap a la dreta, pel camí vell de les cases de Galatzó as Capdellà. Una curta pujada ens situa sobre el coll Gomà i, en lleugera davallada, passam vora ses Rotes Llargues. Ja per asfalt, deixam el camí de Son Hortolà a la dreta. Alguns centenars de metres més endavant arribam al poblet des Capdellà, on acabam l'excursió.

Itinerari

Es Capdellà – cases de Galatzó –
pou de ses Sínies – cases de
Galatzó – es Capdellà.

Horari

Horari	
es Capdellà	35
cases de Galatzó	40
pou de les Sínies	40
cases de Galatzó	35
es Capdellà	

Total: 2 h 30 min

(temps aproximat de marxa,
sense les aturades)

Relojería Española S.L.
Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
LONGINES
SWISS WATCHES

⌚
TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

OFFICIAL COSMONAUTS CHRONOGRAPH
FORTIS
swiss watches

CK
Calvin Klein
watches

⌚
PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

SWISS ARMY

HAMILTON
AMERICAN • SINCE 1892

Plaça de Cort, 14

Tel. 971 721 563 · 971 724 344

Fax 971 714 369

Tendències

cinefàgia

La història curiosa del bust mallorquí

d'Edward G. Robinson

MATÍAS VALLÉS

Hi ha moltes formes diferents de contar la història d'una mateixa terra. En el cas de Mallorca, la varietat més exòtica consisteix a narrar la interacció de les condicions hermètiques d'una societat insular amb un flux de visitants estrangers, que no té parangó a cap altra societat del Planeta. Sortosament per a la integritat minvant de l'illa, milions d'ells es limiten a seguir els circuits de sol i platja marcats en els seus paquets turístics. Tanmateix, és inevitable que una escuma d'uns quants de milers hagin deixat una empremta més profunda al llarg del segle XX. Bona part d'aquests pertanyen a la galàxia cinematogràfica, i encara no s'ha escrit la biografia d'aquesta secció de la Mediterrània occidental en relació amb Hollywood. Una de les baules d'aquesta trama correspon a l'actor romanès, tot i que nacionalitzat nord-americà, Edward G. Robinson. Arran d'un rodatge a Palma, un bocí de bronze mallorquí va ser traslladat a Califòrnia, modelat d'acord amb les faccions de l'estrella. Amb tot, tal vegada aquest intercanvi mereixi un desenvolupament més ampli. Per una d'aquestes injustícies del càsting, Edward G. Robinson passarà a la història com el gàngster que intentava acabar amb Humphrey Bogart i Lauren Bacall,

quan vertaderament va assolir la seva major profunditat interpretativa encarnant honrats burgesos que s'enfronten a una circumstància que els supera. Fritz Lang i Billy Wilder varen explotar aquesta sinceritat càlida, el segon d'ells en la incommensurable *Perdició*, en què l'actor s'encarregava que el seu company Fred McMurray i Barbara Stanwyck no se sortissin amb la seva, després d'ordir l'assassinat de l'espòs de la segona per cobrar una sucosa assegurança. James M. Cain es va abraçar content al director, feliç per un tractament del seu relat que el novel·lista va considerar que el millorava. El feliç repartiment va ser decisiu per aconseguir aquest perfeccionament. Però el nord-americà va arribar a Mallorca, el novembre de 1967, per filmar un producte a l'alçada del seu clixé.

Jaque mate a McDowell ni tan sols passarà a la història dels declinants productes cinematogràfics rodats a Mallorca. El repartiment permetia tenir alguna esperança sobre la sort final de la quarta superproducció situada a Mallorca en aquell any, igual que *Angustia mortal* -Michael Caine, amb un banda sonora del multioscaritzat John Barry-, *Al este de Java* o *El Mago*, en què la magnitud del fracàs es veia agreujada per un cartell amb

estrelles tan enlluernadores com Michael Caine per segona vegada en un any, Anthony Quinn o l'espectacular Candice Bergen. Edward G. Robinson va cultivar la seva pera per protagonitzar la pel·lícula de caire policíac que obre

rebre'l. Com a obsequi, va rebre un carpeta amb la firma dels presents. Va ser obligat a apagar l'espelma del pastís protocol·lari i les fotos de l'acte testimonien que va rebre les besades de felicitació de les belles convidades. A manera de com-

plement quasi obligatori en aquest tipus de vetlada en aquells anys, es va improvisar un *tablao* flamenc. Entre

Robinson es va desplaçar a Mallorca, amb vista a una llarga estada

aquest paràgraf. Per una vegada, Palma acapararia el protagonisme, inclòs l'atrancament a un banc imaginari i situat en un edifici de la plaça Gomila enderrocat recentment. La rèplica a l'actor nord-americà vindria de la mà de característics tan acreditats com José Bódalo o Manolo Zarzo.

Robinson es va desplaçar a Mallorca amb vista a una llarga estada. L'acompanyava la seva esposa. La parella va decidir allotjar-se a l'Hotel Victoria, proper als llocs de rodatge. L'actor havia nascut a Bucarest el 12 de desembre de 1893, així que el seu 74 aniversari es va produir mentre es trobava a Mallorca. Aquest dia el protagonista de *Jaque mate a McDowell* va entrar a la sala de congressos de l'establiment on s'allotjava esperant un sopar íntim i sense saber que es trobaria amb l'equip de la pel·lícula al complet. Els assistents prorromperen en aplaudiments en

l'astorament dels presents, el *petit* *gigant* es va atrevir a fer tempteigs com a *bailaor* i va posar de manifest un estil clarament millorable. La professionalitat de Robinson no va ser obstacle perquè es preocupàs per conèixer l'entorn d'un rodatge que passaria sense pena ni glòria, al igual que ocorria amb la història posterior de la pel·lícula. Va visitar l'Hotel Formentor i en el llibre de visitants il·lustres de l'establiment se'n conserva la dedicatòria de tall borgià, *A long experienced experience*. La seva esposa era una afamada galerista de la costa oest d'Estat Units, que no va perdre l'oportunitat d'entrar en contacte amb valors del seu país establerts a Mallorca. Al llarg de la seva gira pel nord de l'illa, algú li va comentar que a Pollença treballava el també californià i escultor Robert Brotherton, de manera que es varen desplaçar a la seva finca de Can Ferro, situada a la urbanització del Vilà, camí del Port.

Pamela Brotherton, esposa de l'artista plàstic, va recordar amb posterioritat que Robinson i la seva esposa «varen elegir cinc escultures, que els duguérem al Victoria. Després de les presentacions, vàrem anar a menjar a Can Paciente, a Pollença». A més dels dos matrimonis, al menjar va assistir el fill de l'artista nord-americà, el qual va viure a Mallorca constantment durant més de quatre dècades. El contacte entre ambdues parelles no es va difuminar; per això, l'any

següent, l'actor va encarregar al seu compatriota un bust de si mateix. «El meu marit l'hi va fer, i l'enviarem a Califòrnia». La interacció es va segellar amb una exposició a la galeria de l'esposa de l'estrella cinematogràfica, en què també va exhibir les seves obres John Ulbricht. En aquell mateix viatge, Robinson també havia visitat el pintor nord-americà i la seva esposa Angela von Neumann a Galilea. Les fotografies de la trobada demostren que els visitants varen congeniar immediatament amb un dels pintors més interessants que han treballat a Mallorca al llarg del passat segle.

Mallorca escriu un capítol en la biografia d'Edward G. Robinson —com en les de Gary Cooper o Laurence Olivier— i viceversa. La seva presència dóna relleu a altres expatriats amb presència a l'illa. D'altra banda, hi ha un motiu per recuperar avui aquesta història d'interacció cinematogràfica, que es remunta als anys seixanta. Amb molt poc temps de distància, i després d'haver difós per primera vegada els detalls de la seva trobada amb Edward G. Robinson, l'escultor Robert Brotherton i la seva esposa morien el 2001. Es va extingir, en primer lloc, la vida de la dona. Poc després, l'artista va decidir seguir voluntàriament el camí obert per la seva companya, amb l'ajuda dels fums que produeix la combustió de la gasolina d'un automòbil. No queden supervivents d'aquell encontre dels seixanta. Un cinèfag ha de remetre's per força a l'atmosfera de *Soylent Green*, l'única pel·lícula —a part de *Sed de mal*— en què Charlton Heston estava a punt d'aportar una interpretació. Una pel·lícula de ciència-ficció per al crepuscle d'un Edward G. Robinson que moria en pantalla, enmig de visions i sons paradisiacs. Mentrestant, un bocí de bronze modelat a Mallorca sura contra la seva densitat a Califòrnia, resta d'un naufragi i d'una illa amb una història especial.

Van Gogh

Algunes de les

matisse

millors firmes en el

Cézanne

tractament de la llum.

FECSA

enher

Grupo Endesa

Tendències

llibres

RIFI MESQUIDA

Jaime Gil de Biedma in vivo

Quan vaig trobar aquest llibre del qual et parlaré vaig tenir una girada de ventre: havia descobert la veu d'un amic i poeta desaparegut que ara se'm presentava, se'm donava de viva veu, en un disc compacte. *La voz de Jaime Gil de Biedma* («Poesia en la Residencia», Publicaciones de la Residencia de Estudiantes) és una obra de seixanta-una planes que transcriu la lectura de poemes que, el 9 de desembre de 1988, va fer un Gil de Biedma de cinquanta-nou anys a la Residencia de Estudiantes de Madrid. Posar el disc al lector de compactes i fer que tota la biblioteca s'ompli de la càlida veu fonda i greu, coneguda i estimada, de Jaime Gil de Biedma que em conta, en un col·loqui imaginari amb el lector, deixants resplendents de la seva vida. «Yo creo que la vinculación con la Residencia de Estudiantes, ésa la

compartimos todos los universitarios de tradición liberal que alcanzamos la edad de consciencia durante los años de la postguerra civil; es decir que la Residencia de Estudiantes fue una referencia forzada y constante, y fue una leyenda, y fue algo así como el emblema de una patria perdida». Des d'un bell començament recorda la fortuna i el privilegi de la seva amistat amb Alberto Jiménez Fraud i amb Natalia de Cossío, que va tractar els anys cinquanta a la seva residència d'exiliats de Wellington Place d'Oxford, i al final del recital llegirà un text evocador d'homenatge. Abans de dir cada poema fa una breu contextualització que emmarca l'escriptura de cada text i el carrega de referències inèdites. I abans de llegir els poemes ens regala una poètica breu en què fa ressaltar la diferència que hi ha entre els poetes que treballen la concepció i la composició del poema sobre el foli blanc i d'altres, com ell, que componen d'oïda a partir d'un ritme verbal, d'una tonalitat verbal i de la veu que ja parla en el poema. La tria és un mostrar complet i personalíssim dels pocs i joiosos llibres gildebiedmians (*Compañeros de viaje*, *Moralidades* i *Poemas Póstumos*) que es troben junts a *Las personas del verbo* (Seix Barral), que recull la seva tasca poètica quasi completa.

Maurice Blanchot: un savi de les lletres

El passat 22 de setembre de 2001 l'escriptor silenciós i secret, Maurice Blanchot, feia 94 anys. Emperò encara que Blanchot ha escrit algunes de les idees més innovadores del segle XX sobre literatura, filosofia i lluita, és un home del qual no existeixen gaires fotos seves ni entrevistes. Una instantània que li robà un *paparazzo* en un supermercat ha sortit publicada per l'editorial Arena Libros, que dirigeix Alejandro del Río que ha publicat d'ell *El último hombre* i *La comunidad inconfesable*, traduïts magníficament per Isidro Herrera. També acaba de treure *La comunidad desobrada* del filòsof francès Jean-Luc Nancy que dialoga amb *La comunidad inconfesable* blanchotiana. Cal recordar que Blanchot sempre ha parlat de la seva obra com una «no obra», una desobra: «Tota obra és el resultat d'una violència de contraris que no es concilien mai, mentre l'obra és obra». Per això per a ell tot és al·lusió, fragment, aïllament, distància entre el seu dir i no dir. El fet d'escriure es basa en un procés de ruptura, perquè escriure és passar del jo a l'això, a ser una cosa entre les coses. I l'obra es troba amb plenitud en la lectura i en el lector com a hoste. Per Blanchot és impossible escriure jo sense estar simultàniament referint-me a l'altre, a ell, a això. I trob la dimensió política quan diu coses així: «Tota parla és manament, terror, seducció, ressentiment, elogi, empresa. Tota parla és violència». He rellegit una peça breu i fonda de M.B.: *L'instant de la meua mort* (1994), traduït amb justesa pel poeta Arnau Pons i publicat a Negrànit en una edició no venal el març de 2000, que és un text d'una intensitat esparverant en què un jove que anava a ser afusellat per un esquadró

nazi se salva en el darrer moment, un instant sense present: «Només roman la sensació de lleugeresa que és la mateixa mort o, per dir-ho d'una manera més precisa, l'instant de la meua mort d'ara endavant sempre imminent». Una escriptura feta de silenci i de desaparicions, de qüestionament de l'esquema vida-obra, que ha esdevingut far incandescent en aquests anys de naufragis, de confusió, d'holocaust i de megamort. Estic penjat amb la revista *Anthropos* núm. 193-193, que dedica dues-centes cinquanta pàgines a M.B. amb un títol luxós: *La escritura del silencio*. Dos exordis de F. Nietzsche i d'Antonio Machado donen pas a un sumari riquíssim d'un número coordinat per Antoni Mora que desplega els temes essencials i bàsics de la producció textual de M.B.: més enllà del visible i invisible; retòrica i escriptura; teoria literària; l'espai literari com a disruptions en el discurs filosòfic; ésser sense ésser; la filosofia i l'amistat; l'estètica del neutre; llegir sense saber llegir, la parula en l'estrall; diàleg amb autors estimats de M.B. com Lévinas, Sartre, Duras, Bataille, René Char...

Fotos: Miquel Font.

Librería Ripoll, el temple dels llibres antics

Tomàs Ripoll, padrí de l'actual propietari de la Librería Ripoll, inaugurà el negoci cap a l'any 1931 en un local de la plaça Josep Maria Quadrado de Palma. Aleshores completava l'exigu sou de mestre d'escola amb els guanys de la llibreria antiquària-papereria. Més de 70 anys després, la llibreria es pot seguir visitant al carrer de Sant Miquel, on es poden trobar llibres antics, de tot tipus, i moderns (sobretot textos il·lustrats sobre

Mallorca), gravats, xilografies, mapes i autògrafs. La llibreria figura com la primera en el rànquing de vendes de làmines a l'Estat espanyol.

El prestigi de la llibreria antiquària traspasa les illes, d'on, malauradament, no rep el gruix de les seves demandes, llevat del paper de proveïdor que desenvolupa amb determinades institucions, com és el cas del Consell de Mallorca. La llibreria està integrada a l'Asociación Ibérica de Librerías Anticuarías, la qual pertany a l'Internacional League of Antiquarian Booksellers, l'espai de referència per als experts en llibres antics del Planeta. També és considerada una de les 2.000 millors del món per una de les llibreries amb més tradició de Londres, la Bernard Quaritch. La llibreria palmesana es nodreix del material que compra a subhastes de tot el món i que després acostuma a vendre mitjançant els catàlegs de temàtica específica («El lul·lisme. Impresos i manuscrits», «Literatura contemporània espanyola», «Literatura catalana contemporània» o «Pedagogia balear»...) que edita per acudir a fires i que també envia als seus clients habituals.

Manuel Ripoll explica que una manera de donar sortida a la gran quantitat de llibres que

s'adquireixen a les subhastes i que després no tenen comprador és a través del web que, recentment, han posat en marxa i del qual penegen més de 3.000 volums. Per emmagatzemar l'estoc de llibres, Manuel Ripoll utilitza el que era la casa familiar, un antic immoble del carrer Sans de Palma, on els llibres es troben disposats en vitrines i prestatges adients per garantir-ne l'estat de conservació, ja que hi guarda petites joies de l'enquadernació. Amb total delit ens mostra una edició francesa del segle XVIII de *La Galatea* de Cervantes, les tapes de la qual són repujades amb filigranes. Així mateix, conserva llibres impresos per la famosa empresa d'arts gràfiques Ibarra.

Encara que els col·leccionistes arriben a pagar molts de diners per una peça cobdiciada, Ripoll assegura que es poden trobar llibres antics des de 2.000 pessetes a 4 milions (entre 12 i 24.000 euros). «Nosaltres treballem bàsicament en llibres il·lustrats, encara que tenim de tot».

Librería Anticuaria Ripoll
Carrer de Sant Miquel, 12. 07080 Palma.
Tel. 971 721 355

Fax 971 717 436
Libri@ole.com
www.libreriaripoll.com

Taume II

i les ordinations de l'any 1300

Inauguració, divendres 28 de desembre.
En exposició fins el dia 2 de març de 2002

Capella de la Misericòrdia
Carrer de la Misericòrdia, 2
07012 - Palma

Consell de
Mallorca

Departament de Cultura

Més salut

Metges, infermers, assistents, personal de manteniment...
tots som igual d'importants per aconseguir
una sanitat més justa per a tothom.

Ara, des de l'**ib-salut**, Servei de Salut del Govern de les Illes Balears,
treballarem, tots plegats, en un nou model sanitari,
una nova forma de gestió.

ib-salut
servei de salut
de les Illes Balears

Perquè hi hagi més salut que mai.

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**

Conselleria de Salut i Consum

Quatre illes,
un país
cap frontera